

10

Türk Dili ve Edebiyatı

40
seans

Konu Özetli Soru Bankası

TÜLİN KURTAY

MEB MÜFREDATINA UYGUNDUR

STRATEJİK KONU ÖZETLİ

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

ÖĞRENCİ SORULARI

TESTLER

TEMA TESTİ

AKILLI TAHTAYA UYUMLU

SORU SAYISI: 729

VIDEO
ÇÖZÜMLÜ
Mobil + Web
akilliogretim.com

BAŞLANGIÇ
DÜZEYİ

■ **OKYANUS BASIM YAYIN TİCARET A.Ş.**

Mevlana Mah. Sultan Vahdettin Cad. No: 4 B 34512 Esenyurt / İstanbul

Tel: (0212) 572 20 00

Fax: (0212) 572 19 49

www.okyanusokulkitap.com

www.akilliogretim.com

■ Yayın Yönetmeni

Eyüp Eğlence

■ Yayın Editörü

Hatice Yasemin Güloğlu

■ Ders Editörleri

Taner Sümer, Serdal Salmanlı, Merve Kartal

■ Akıllı Tahta Soru Çözümü

Evşen Mercan

■ Dizgi ve Grafik

Okyanus Dizgi (T. K. Ç.)

■ Kapak Tasarım

Türk Mutfacı

■ Baskı Cilt

ÖRMAT Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.

■ Yayıncı Sertifika No : **49697**

Matbaa Sertifika No : **77186**

■ ISBN: **978-625-5636-00-3**

■ İstanbul

Bu eserin her hakkı saklı olup tüm hakları Okyanus Basım Yayın Ticaret Anonim Şirketine aittir. Kısmen de olsa alıntı yapılamaz, metin ve sorular aynen veya değiştirilerek elektronik, mekanik, fotokopi ya da başka türlü bir sistemle çoğaltılamaz, depolanamaz.

Ön Söz

Sevgili Öğrencimiz,

Millî Eğitim Bakanlığının özellikle son yıllarda üzerinde durduğu hususlardan biri de değişen dünyanın gerektirdiği becerileri sağlayan, değişimin aktörü olacak öğrencilerin yetiştirilmesi için bütüncül ve yapısal bir dönüşüme ihtiyacın olmasıdır. Bu değişim ve dönüşüm süreçleri içerisinde **“TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ”** ile ortaöğretim müfredatları da değişmektedir.

Okyanus Yayıncılık lise grubu olarak hazırladığımız kitaplar, Millî Eğitim Bakanlığının **“TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ”** yeni müfredatına uymakla birlikte ÖSYM'nin son yıllarda sorduğu sorular incelenerek hazırlanmıştır.

40 Seans Serisini öğrencilerin zorlandığı derslerin üstesinden gelmesi için hazırladık. Zorlandığınız derslerdeki en önemli sorun temelizin olmaması veya zayıf olmasıdır. İşte 40 Seans Serisi öğrenciye temelden öğretip başarıya ulaştırmayı hedeflemektedir. Dersleri özel ders mantığına uygun olarak 40 Seansa ayırdık. Her seansta önce konuyu özlü bir biçimde, mantık ve yoruma dayalı olarak hazırladık. Ardından Çözümlü Örneklerle ve Öğrenci Sorularına yer verdik. Her seansın sonunda ise Testlere yer verdik.

Uzman yazarımız tarafından büyük bir özveriyle hazırlanan **10. Sınıf 40 Seans Türk Dili ve Edebiyatı** kitabının, sizlere yarar sağlayacağına gönülden inanıyoruz.

Yayın Yönetmeni
Eyüp Eğlence

Yazarın Sana Mesajı Var

Sevgili Öğrencimiz,

Bir milletin kültürü o milleti millet yapan unsurlardandır. Kültür, dille ve edebiyatla kuşaktan kuşağa aktarılır. Edebiyat ile insanlar duygularını, düşüncelerini, hayallerini genişletir. “Edebatsız bir millet, dilsiz insan kabilindendir.” demiş Namık Kemal. Biz bu çalışmayı edebiyatın toplum hayatındaki yerini ve önemini düşünerek hazırladık. Ayrıca AYT'nin elli altı soruluk edebiyat bölümü sorularının okul müfredatına uygun hazırlandığını düşünerek çalışmalarımızı gerçekleştirdik. Böyle bir çalışmayı daha önceki yıllarda yapmıştık; şimdi ise bu bilgileri size 40 seansta, konu anlatımı, seans sonu testler ve ünite sonu değerlendirme testleriyle sizlere sunuyoruz. Seans başlarında verilen bilgiler pratik, kavratıcı, özetin özü şeklinde sunuldu. İstenilen bilgilerin seanslara ayrılması öğrencinin algılamasını kolaylaştırdı. Sonra eklenen testlerle konunun kavranışını değerlendirdik. Bilgileri verirken ezberletmekten çok bilgilerin kalıcı olmasını yeğledik. Sizlerden istediğimiz seansların sırasını izleyerek bilgi edinmeniz; aksi hâlde konuları kavramanız güçleşecektir.

Üniversite hazırlık sınavlarının elli yıla varan geçmişi içerisinde birçok kez değişikliğe uğramış soru tiplerini görmek mümkün. Biz sınav sistemlerinin değişebileceğini düşünerek, bu çalışmayı sadece sınava yönelik yapmadık, aynı zamanda okul müfredatına uygun hazırladık...

Uğraşımızın sizlere yararlı olması dileğiyle...

Başarılar!

Tülin Kurtay

İÇİNDEKİLER

1. SEANS	TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ VE TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERE AYRILMASINDAKİ ÖLÇÜTLER	6
2. SEANS	ŞİİR	8
3. SEANS	İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK ŞİİRİ	12
4. SEANS	HALK ŞİİRİ (13. YY. - 19. YY.) GENEL ÖZELLİKLERİ	14
5. SEANS	ÂŞIK TARZI HALK ŞİİRİ SANATÇILARI	16
6. SEANS	ANONİM TÜRK HALK ŞİİRİ	18
7. SEANS	MASAL	20
8. SEANS	İSİM (AD)	22
9. SEANS	SIFAT (ÖN AD)	24
10. SEANS	İSİM TAMLAMALARI	26
11. SEANS	DİVAN ŞİİRİ GENEL ÖZELLİKLERİ	40
12. SEANS	GAZEL	42
13. SEANS	KASİDE	44
14. SEANS	KLASİK TÜRK ŞİİRİ (DİVAN ŞİİRİ) ŞAİRLERİ	46
15. SEANS	SAF (ÖZ) ŞİİR ANLAYIŞIYLA YAZILAN ŞİİRLER	48
16. SEANS	SAF (ÖZ) ŞİİR TEMSİLCİLERİ	50
17. SEANS	ZAMİR (ADIL)	54
18. SEANS	EDAT (İLGEÇ)	56
19. SEANS	BAĞLAÇ	58
20. SEANS	ÜNLEM	60

21. SEANS	CÜMLEDE ANLAM	62
22. SEANS	ANLATIM BİÇİMLERİ	64
23. SEANS	DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI	68
24. SEANS	ANLATMAYA BAĞLI EDEBÎ METİNLER	80
25. SEANS	DESTAN	82
26. SEANS	TÜRKLERE AİT İLK DOĞAL DESTANLAR (İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK DESTANLARI)	84
27. SEANS	HALK HİKÂYELERİ	86
28. SEANS	MESNEVİ	88
29. SEANS	FABL	90
30. SEANS	ZARF (BELİRTEÇ)	92
31. SEANS	DEDE KORKUT HİKÂYELERİ	106
32. SEANS	TANZİMAT EDEBİYATI (1860 - 1896)	108
33. SEANS	TANZİMAT DÖNEMİ ŞAİRLERİ	110
34. SEANS	SERVETİFÜNUN EDEBİYATI (1896 - 1901)	114
35. SEANS	SERVETİFÜNUN DÖNEMİ YAZARLARI	116
36. SEANS	FECRİATİ EDEBİYATI (1909 - 1911)	120
37. SEANS	FECRİATİ DÖNEMİ ŞAİRLERİ	122
38. SEANS	MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ (1911 - 1923)	124
39. SEANS	MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ HİKÂYE YAZARLARI	126
40. SEANS	FİİL (EYLEM)	128

BİLGİ

1 - Türk Edebiyatının Dönemleri ve Türk Edebiyatının Dönemlere Ayrılmasındaki Ölçütler

Türklerin tarih boyunca içinde bulunmuş olduğu kültürel hayatlar ve yaşam anlayışları edebiyat içinde de farklı dönemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle içinde zamana bağlı olarak farklı özellikler barındıran edebiyatımızı incelerken dönemlere ayırmamız gerekecektir.

Türk Edebiyatı, genel olarak üç safhada incelenmektedir.

1. İslamiyet'ten Önceki Türk Edebiyatı,
2. İslami Devir Türk Edebiyatı,
3. Batı Tesirinde Gelişen Türk Edebiyatı.

Bu tasnif Fuat Köprülü tarafından ortaya atılmış ve edebiyat araştırmacıları tarafından bugüne dek kullanılagelmiştir.

Türk edebiyatı devirlere ayrılırken edebiyat tarihçileri tarafından şu maddeler kıstas olarak alınır:

Dil anlayışı

Dil sürekli değişen ve kendisini yenileyen bir canlıdır. Bir milletin sosyal, dinî, siyasi hayatındaki değişme ve gelişmeler dilin de değişmesine neden olur. Türkçe, İslamiyet öncesi dönemlerde yabancı etkilerden uzak kalmıştır. İslamiyet'in kabulünden sonra Arapça ve Farsçanın Türkçe üstündeki etkisi artmıştır. 19. yüzyıldan itibaren de Türkçenin Batı dillerinin etkisinde kalma-ya başladığını görüyoruz. Dilimizdeki bu dönemsel değişiklikler edebiyatımızın da farklı dönemlere ayrılmasında etkili olmuştur.

Dinî hayat

Türkler İslamiyet'i kabul etmeden önce Budizm, Maniheizm, Şamanizm gibi dinleri benimsemiştir. Bu dinlerin etkisi edebiyatımıza da yansımıştır.

İslamiyet'in kabulüyle birlikte Kur'an, hadis, peygamberler tarihi, dört halife, tasavvuf gibi İslamiyet'le ilgili kavramların edebiyatımızda yer almaya başladığını görüyoruz.

Kültürel farklılaşma

Türkler tarih boyunca üç farklı medeniyet içinde yer almıştır: Göçebe kültür, İslami kültür, Batı kültürü. İslamiyet öncesinde göçebe bir yaşamı benimseyen Türkler, İslamiyet'in kabulüyle birlikte yerleşik yaşamı benimsemeye başlamıştır. Sosyal ve kültürel yapıda meydana gelen değişiklikler edebiyat ve dili de etkilemiştir. Türklerin Batı kültürünü tanımasıyla birlikte kültür ve edebiyatta değişiklikler olmuştur.

Sanat anlayışı

Türklerin her dönemde sanat anlayışındaki farklılıklar edebiyata da yansımıştır. İslamiyet öncesinde şaman, ozan, kam, baksı adı verilen din adamları çeşitli törenlerde etkili olmuş ve törenlerin dinî eksenli olarak düzenlenmesini sağlamıştır. İslamiyet'in kabulünden sonra eserler İslamiyet'i yayma düşüncesinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Batı kültürünün etkili olduğu Tanzimat, Servetifünun ve Fecriati dönemlerinde sanatçılar, başlangıçta toplumsal düşüncelerini öne çıkarırken sonraları bireysel düşüncelerini ön plana çıkarmışlardır. Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Dönemi'nde ise memleketçilik düşüncesi ön plana çıkmıştır.

Dil coğrafyası (Lehçe ve Şive Ayrılıkları)

Türklerin 11. yüzyıldan itibaren farklı coğrafyalara yayılması dilde de farklılıklara yol açmıştır. Türkçe; Doğu, Batı ve Kuzey Türkçesi olarak üç ana kola ayrılmıştır. Aynı ayrı devletlerin kurulmasıyla her boy kendi yazı dillerini oluşturmuştur.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında aşağıdaki ölçütlerden hangisi göz önüne alınmamıştır?

A) Dinî hayat	B) Kültürel farklılaşma
C) Dil anlayışı	D) Dil coğrafyası
E) Meslek	

Çözüm:

Yapılan mesleklerin edebî eserler üzerinde bir etkisi yoktur. Bu sebeple Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında bir ölçüt olamaz.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. İslamiyet öncesi Türk edebiyatı aşağıda belirtilen hangi yüzyıllar arasında kabul edilmiştir?

6. yüzyıldan 10. yüzyıla kadar
- Başlangıcı belli değildir - 10. yüzyıla kadar
8. yüzyıldan 10. yüzyıla kadar
- Başlangıcı belli değildir - 13. yüzyıla kadar
11. yüzyıldan 13. yüzyılın ikinci yarısına kadar

1-B

000E0453

TEST

1. Dilde yabancı kültür etkisinin en az olduğu Türk edebiyatı dönemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Destan Dönemi Türk Edebiyatı
- B) Geçiş Dönemi Türk Edebiyatı
- C) İslami Dönem Türk Edebiyatı
- D) Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı
- E) Klasik Türk Edebiyatı

2. Türk edebiyatında ---- döneminde İslamiyet Öncesi Dönem'in etkileri devam ederken aynı zamanda İslami devrin özellikleri görülmeye başlar. ---- dönemde ise aklın ve bireyin dünya ile ilişkisi öne çıkmıştır.

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) destan, Dinî
- B) geçiş, Klasik
- C) klasik, Dinî
- D) destan, Modern
- E) geçiş, Modern

3. Aşağıdakilerden hangisi Türk edebiyatının etkilendiği kültürleri sırasıyla gösterir?

- A) Destan Dönemi - Arap - Batı uygarlığı
- B) Çin - İran - Alman medeniyeti
- C) Destan Dönemi - İslam medeniyeti - Batı uygarlığı
- D) Şamanizm - Orta Doğu - Yunan medeniyeti
- E) Destan Dönemi - Anadolu medeniyeti - İran edebiyatı

4. Aşağıdakilerden hangisi Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında ölçüt değildir?

- A) Türklerin Orta Asya'dan batıya doğru yaptıkları göçler
- B) Türklerin Şamanizm, Manihaizm gibi dinlerden sonra İslam dinini benimsemeleri
- C) Coğrafi değişmelere paralel olarak Türkçede görülen lehçe ve şive ayrılıkları
- D) I. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan ekonomik buhranlar
- E) Sanatçıların halkı eğitmek için eserlerde toplumsal fayda gözetmesi

5. Türk edebiyatının "saray edebiyatı" olarak da adlandırıldığı dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı
- B) Tanzimat Edebiyatı
- C) Millî Edebiyat
- D) Halk Edebiyatı
- E) Divan Edebiyatı

6. Aşağıdakilerden hangisi, modern dönem Türk edebiyatı içinde yer almaz?

- A) Tanzimat edebiyatı
- B) Servetifünun edebiyatı
- C) Fecriatı edebiyatı
- D) Millî edebiyat
- E) Klasik Türk edebiyatı

7. Genellikle sözlü ürünlerin verildiği bu dönemde; sagu, koşuk, sav gibi sözlü ürünlerin yanında az sayıda yazılı ürünler de verilmiştir. Şiirin ön planda olduğu bu dönemde Türklerin millî ölçüsü olan hece kullanılmış ve dörtlük nazım birimi ile yazılmıştır.

Yukarıda özellikleri verilen edebiyat dönemi, aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Divan edebiyatı
- B) Halk edebiyatı
- C) İslamiyet öncesi
- D) İslami dönem
- E) Batı etkisinde gelişen dönem

8. Aşağıdakilerin hangisinde Türk edebiyatının dönemleriyle ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) 19. yy.da edebiyatımıza Batı'dan pek çok yeni tür girmiştir.
- B) Âşık, anonim, tekke ürünleri klasik Türk edebiyatımızın en önemli ürünleridir.
- C) İslami dönem Türk edebiyatı divan ve halk edebiyatı olmak üzere iki kola ayrılır.
- D) Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı 1923'te Cumhuriyet'in ilanıyla başlar.
- E) Türk edebiyatının dönemleri İslamiyet öncesi, İslami dönem ve Batı etkisi olmak üzere üçe ayrılır.

1-A

2-E

3-C

4-D

5-E

6-E

7-C

8-B

BİLGİ

2 - Şiir

Duygu ve düşünceleri dizeler hâlinde ahenkli ve sanatlı bir söyleyişle genellikle coşku ve heyecan katarak aktarmak amacıyla yazılan ya da söylenen edebî türdür.

Şiirde Ahengi Sağlayan Unsurlar

Redif: Mısra sonlarında yazılışları, okunuşları, anlamları ve görevleri aynı olan eklerin, kelimelerin ve kelime gruplarının tekrar edilmesi ile sağlanan ses benzerliğine redif denir.

İki tür redif vardır:

- Ek Hâlindeki Redifler
- Kelime Hâlindeki Redifler

Kafiye (Uyak): Dize sonlarında, yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları ve görevleri farklı harflerin, hecelerin ya da sözcüklerin tekrar edilmesi ile sağlanan ses benzerliklerine kafiye (uyak) denir.

Kafiye Çeşitleri

Yarım Kafiye: Dize sonlarındaki tek ses benzerliğidir.

Tam Kafiye: Dize sonlarındaki iki ses benzerliğidir.

Zengin Kafiye: Dize sonlarındaki ikiden fazla ses benzerliğidir.

Tunç Kafiye: Kafiye oluşturulan sözcüklerden birinin diğeri içinde tamamen yer almasıyla oluşan kafiye çeşididir. (Türk-Ata(türk))

Cinaslı Kafiye: Sesteş sözcüklerden oluşan kafiye çeşididir.

Kafiye Düzeni

Kafiye düzeni birbiriyle uyaklı olan dizelerin gösteriminde gerçekleştirilen sistematik bir düzendir.

Aynı uyağa sahip olan dizeler aynı harflerle gösterilerek sistematikleştirilir. Ortaya çıkan bu düzene "kafiye düzeni" denir. Dizelerin birbirleriyle uyaklanışlarına göre çeşitli uyak düzenleri vardır:

Düz Kafiye: "aaaa" ya da "aabb"

Çapraz Kafiye: "abab - cdcd"

Sarmal Kafiye: "abba - cddc"

Örüşük Kafiye: "aba - bcb - d"

Mâni Tipi Kafiye: "aaxa"

Koşma Tipi Kafiye: "aaab - cccb" veya "abcb - dddb"

Ölçü (Vezin): Şiirde dizelerin hece sayısına veya hecelerin ses değerlerine göre bir uyum içinde olması amacıyla uygulanan yöntemdir. Türk edebiyatında 3 çeşit ölçü kullanılmıştır.

Hece Ölçüsü: Dizelerdeki hece sayılarının eşitliğine dayanan ölçüdür. Türk edebiyatının millî ölçüsüdür. 7'li, 8'li, 11'li ve 14'lü ölçüler en yaygın olanlarıdır. Hece ölçüsüyle yazılmış dizeler okunurken belli yerlerde durulur. Bu yerlere durak denir.

Aruz Ölçüsü: Dizelerdeki uzun ve kısa hecelerin uyumuna dayanan ölçüdür. Açık heceler nokta işareti ile gösterilir. Kapalı-uzun heceler çizgi ile gösterilir.

Serbest Ölçü: Hecelerin sayısı ya da uzunluğu - kısalığı gibi bir ölçüye bağlı kalınmadan oluşturulan şiirlerdir. Tanzimat Dönemi'nde edebiyatımıza Batı edebiyatından girmiştir.

Aliterasyon: Şiirde bir uyum yaratmak amacıyla aynı ünsüz harflerin sık sık ve art arda tekrarlanmasıdır.

Asonans: Şiirde bir uyum (ahenk) yaratmak amacıyla aynı ünlü harflerin sık sık ve art arda tekrarlanmasıdır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

- Düşman geldi tabur tabur dizildi
Alnımıza kara yazı yazıldı
Delik demir çıktı mertlik bozuldu
Eğri kılıç kında paslanmalıdır
Yukarıdaki dörtlülle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Kelime hâlinde redif kullanılmıştır.
- Yarım uyak kullanılmıştır.
- 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.
- Koşma tipi uyak kullanılmıştır.
- Epik şiir özelliği göstermektedir.

Çözüm:

Dörtlülükte kelime hâlinde redif değil, ek hâlinde redif (-ildi) kullanılmıştır.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORUSU

- Gözleri yaş dolu yorgun bulutlar
Gökte gezip gezip iner dağlara
Bazı birbiriyle sarmaşıp ağlar
Bir gariplik tavrı siner dağlara
Bu dörtlük için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Zengin ve tam uyak kullanılmıştır.
- Kelime hâlinde redif kullanılmıştır.
- Kişileştirme sanatına başvurulmuştur.
2. dizeyle 4. dize arasında tam kafiye vardır.
- 8'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

1-E

BİLGİ

Nazım Birimi

Mısra (Dize): Şiirin her bir satırı.

Beyit: Şiirin iki dizelik her bir bölümü.

Üçlük: Şiirin üçer dizelik her bir bölümü.

Dörtlük (Kıta): Şiirin dörder dizelik her bir bölümü.

Bent: İki, üç, dört dizeden farklı sayıda dizelerden oluşan bölümler.

Nazım Biçimi: Şiirin; kullanılan ölçü, dizelerin kümelenişi, uyakların sıralanışı bakımından benzerlerinden farklı dış yapısı nazım biçimini oluşturur.

Nazım Türü: Manzum eserlerin konularına göre birbirlerinden ayrılmasıdır. Nazım türü, şiirin konusu ve temasıyla ilgilidir.

Konu: Üzerinde söz söylenilen, fikir yürütülen, yazı yazılan herhangi bir olay, düşünce veya durumdur.

Tema: Şiirde dile getirilen duygu, düşünce ve hayale tema denir. Şairin şiirinde okura iletmek istediği duygu ve hayaller o şiirin temasını oluşturur. Bu; karamsarlık, yalnızlık, özlem, sevgi vs. olabilir.

Şiir Türleri

Şiirler işledikleri konulara, dile getirdikleri temalara göre türlere ayrılır.

Lirik Şiir: Duyguları anlatan ve coşku veren şiirlerdir.

Pastoral Şiir: Doğa güzelliklerini ve doğaya duyulan özlemi anlatan şiirlerdir. Çoban ve kır yaşamını anlatır.

Epik Şiir: Kahramanlık ve yiğitlik konulu şiirlerdir.

Didaktik Şiir: Belli bir düşünceyi aşılamak ya da belli bir konuda öğüt, bilgi vermek, ahlaki bir ders çıkarmak amacıyla öğretici nitelikte yazılan duygu yönü az olan şiir türüdür.

Satirik Şiir: Toplumdaki ya da bireylerdeki çeşitli düzensizlik ve bozuklukları yeren (eleştiren) şiirlerdir.

Dramatik Şiir: Bir olayı, yer, zaman ve kahramanlara bağlayarak anlatan şiirlerdir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Büyükleri sayalım
Küçükleri sevelim
Kavgalara son verip
Birlikte eğlenelim
Bu dizelerde aşağıdaki şiir türlerinden hangisine özgü bir nitelik vardır?

A) Satirik şiir B) Pastoral şiir C) Didaktik şiir
D) Lirik şiir E) Epik şiir

Çözüm:

Dörtlükte öğreticilik ağır bastığı için didaktik şiirdir.

Cevap C

2. Dadaloğlu'm bir gün kavgaya kurulur
Öter tüfek davlumbazlar vurulur
Nice koç yiğitler yere serilir,
Ölen ölür, kalan sağlar bizimdir.
Bu dizelerde aşağıdaki şiir türlerinden hangisine özgü bir nitelik vardır?

A) Epik şiir B) Satirik şiir C) Didaktik şiir
D) Lirik şiir E) Pastoral şiir

Çözüm:

Dörtlükte kahramanlıktan, yiğitlikten söz edilmektedir. Bu nedenle epik şiir özelliği göstermektedir.

Cevap A

1. Aşağıdaki tanımlardan hangisi parantez içi terimle uyuşmamaktadır?

A) Duygu ve düşünceleri coşkulu bir dille anlatan şiirlerdir. (Dramatik şiir)
B) Çoban ve kır yaşamını, doğa güzelliklerini anlatan şiirlerdir. (Pastoral şiir)
C) Yiğitlik, kahramanlık, savaş temalarının işlendiği şiirlerdir. (Epik şiir)
D) Belli bir konuda öğüt, bilgi vermek, ahlaki bir ders çıkarmak amacıyla yazılan şiirlerdir. (Didaktik şiir)
E) Bir kişiyi, olayı, durumu, iğneleyici sözlerle, alaylı ifadelerle eleştiren şiirlerdir. (Satirik şiir)

2. Aşağıdaki tanımlardan hangisi parantez içi terimle uyuşmamaktadır?

A) Şiirin her bir satırı. (Mısra)
B) Şiirin iki dizelik her bir bölümü. (Beyit)
C) Şiirin beş, altı, yedi dizeden oluşan her bir bölümü. (Serbest nazım)
D) Şiirin üçer dizelik her bir bölümü. (Üçlük)
E) Şiirin dörder dizelik her bir bölümü. (Kıta)

1-A

2-C

TEST 1

2. SEANS: **Şiir**

1. Bahar gelir, tabiata can gelir
Çağlar pınar, ovalara kan gelir
Yüreklerle; sevinç, neşe, şan gelir
Gülleri dirilir Karacaoğlan'ın
Yukarıdaki şiirin kafiye düzeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Düz kafiye
B) Çapraz kafiye
C) Sarmal kafiye
D) Tunç kafiye
E) Örüşük kafiye

2. Şiirin dizelerindeki hecelerin uzunluk ve kısalık durumlarına göre hazırlanmış olan ölçüye ---- ölçüsü denir. Bu ölçüyle yazılmış bir şiirin dizelerinde hece sayısı bakımından denklik aranmaz.
Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) hece B) aruz C) uyak
D) redif E) asonans

3. Bahar erdi yine düştü letafes gülistan üzre
Yine oldu zemin lütfu galip asman üzre
Bu dizelerde olduğu gibi iki mısradan oluşan nazım birimine ne ad verilir?

- A) Dize B) Bent C) Beyit
D) Dörtlük E) Kıta

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen bilgi yanlıştır?

- A) Şiirde işlenen konular nazım türlerini oluşturur.
B) Şiirin her bir satırına mısra denir.
C) Dizeler bir araya gelerek nazım birimlerini oluşturur.
D) Şiirlerde, dizelerdeki hece sayılarının eşitliği aruz ölçüsünü oluşturur.
E) Şiirdeki yapı unsurları şiirin nazım şeklini oluşturur.

5. Aşağıdakilerden hangisi şiirlerde kullanılan nazım birimlerinden biri değildir?

- A) Dörtlük B) Kafiye C) Bent
D) Beyit E) Dize

6. Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim:

Yeryüzünde yer beğen!
Nereye dikilmek istersen,
Söyle, seni oraya dikeyim!

Bu şiirin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Barış B) Hürriyet
C) Vatan sevgisi D) Bayrak sevgisi
E) Özlem

1-A

2-B

3-C

4-D

5-B

6-D

00F209D2

1. Ormanda büyüyen adam azgını
Çarşıda pazarda insan beğenmez
Medrese kaçkını softa bozgunu
Selam vermeğe dervişan beğenmez
Bu dizelerde aşağıdaki kafiye türlerinden hangisi vardır?

A) Düz kafiye
B) Zengin kafiye
C) Cinaslı kafiye
D) Tunç kafiye
E) Tam kafiye

2. Ağlasam sesimi duyar mısınız
Mısralarımda
Dokunabilir misiniz gözyaşlarıma
Ellerinizle
Bu dördütle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Serbest ölçüyle yazılmıştır.
B) Sade bir dil kullanılmıştır.
C) Lirik bir anlatım vardır.
D) Klasik Türk edebiyatı özellikleri gösterir.
E) Kafiye ve redif kullanılmamıştır.

3. Çark bozulmuş dünya ıslah olmuyor
Ehl-i fukaranın yüzü gülmüyor
Âşık Ruhsatî dediğini bilmiyor
Yazı belli değil hat belli değil
Bu dördüğün nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Koçaklama
B) Güzelleme
C) Ağıt
D) Taşlama
E) Nutuk

4. I. Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
II. Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
III. Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın
IV. Bir vatan kalbinin attığı yerdir.
Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
- A) 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.
B) Bütün dizelerde redif kullanılmıştır.
C) Zengin uyak kullanılmıştır.
D) II ve IV. dizelerde hem ek hâlinde hem de sözcük hâlinde redif kullanılmıştır.
E) I ve III ile II ve IV. dizelerde çapraz uyak görülmektedir.

5. Benim bu gidişe aklım ermiyor
Fukara hâlini kimse sormuyor
Padişah sikkesi selam vermiyor
Kefensiz kalacak ölümüz bizim
Bu dördütle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) Yarım kafiye kullanılmıştır.
B) 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.
C) Kafiye şeması "aaxa" biçimindedir.
D) Satirik nitelikler taşır.
E) Ek hâlinde redif kullanılmıştır.

6. **Temayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Temalar her dönemde ve her toplumda aynı özellikleri gösterir.
B) Tema ile yapı arasında sıkı bir bağ vardır.
C) Şiirdeki dördükler bir tema etrafında birleşir.
D) Şiirde dile getirilen duygu, düşünce ve hayale tema denir.
E) Şairin şiirinde okura iletmek istediği duygu ve hayaller o şiirin temasını oluşturur.

3. SEANS | İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK ŞİİRİ

BİLGİ

3 - İslamiyet Öncesi Türk Şiiri

- Bilinmeyen bir tarihte başlamıştır. Bu dönem Türklerin henüz yazıyı kullanmayıp eserlerini söz yoluyla oluşturdukları ve anlattıkları dönemdir. İslamiyet'in kabulüne kadar devam etmiştir.
- Şaman, kam, baksı, ozan adı verilen sanatçılar tarafından icra edilmiştir. Bu sanatçılar eserlerini "kopuz" adı verilen bir saz eşliğinde söylerlerdi.
- Eserlerde atlı - göçebe ve bozkır kültürünün izleri görülür.
- Gök - tanrı inancı, Şamanizm, Budizm ve Mani dininin etkileri görülür.
- Yabancı dillerin etkisinden uzak bir Türkçe kullanılmıştır.
- Doğu her ne kadar dinî törenlere dayansa da zamanla din dışı konularda gelişmiştir. Ölüm, yiğitlik, savaş, aşk konuları en çok işlenen konulardır.
- Şiirlerde millî ölçümüz olan hece vezni kullanılmıştır. Hece ölçüsünün ise daha çok 7'li, 8'li ve 11'li kalıpları tercih edilmiştir.
- Şiirde dörtlük nazım birimi kullanılmıştır.
- Anonim özellik taşımaktadır.
- Genellikle yarım kafiye kullanılmıştır.
- Koşuk, sav, sagu, destan bu dönemin başlıca ürünleri sayılır.

İslamiyet Öncesi Türk Şiiri Nazım Biçimleri

Koşuk: Kopuz eşliğinde "sığır" denilen süreklilikli avlarında ya da "şölen" adı verilen büyük yemeklerde söylenen lirik şiirlerdir. Halk edebiyatındaki karşılığı "koşma"; divan edebiyatındaki karşılığı "gazel"dir. Kafiye şeması "aaab, cccb, dddb" şeklindedir.

Sagu: Yuğ adı verilen cenaze törenlerinde ölümün acısını hafifletmek, ölen kişinin ardından duyulan üzüntüyü anlatmak amacıyla söylenen şiirlerdir. Halk edebiyatındaki karşılığı "ağıt"; divan edebiyatındaki karşılığı "mersiye"dir. Hece ölçüsünün 7'li - 8'li kalıplarıyla söylenmiştir. Bilinen en eski sagu: "Alp Er Tunga" sagusudur.

Sav: Bugünkü atasözlerinin karşılığıdır. Bu dönemde söylenen atasözlerimiz ilk defa "Divan-ı Lugat't Türk" adlı eserde bir araya getirilmiştir.

Destan: Toplumu derinden etkileyen savaş, kıtlık, afet vb. olayların olağanüstü özellikler katılarak anlatıldığı manzum (bazen nazım - nesir karışık) uzun hikâyelere denir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Alp Er Tunga öldi mü
İssız acun kaldı mu
Ödleک öçin aldı mu
Emdi yürek yırtılır

Bu parçanın nazım şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Koşuk B) Sagu C) Varsağı
D) Sav E) Destan

Çözüm:

Dörtlükte Alp Er Tunga'nın ölümünden duyulan üzüntü işlenmiştir. İslamiyet'ten önce bu tür şiirlere "sagu" adı verilirdi.

Cevap B

2. Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet'ten önceki Türk edebiyatı şiirinin özelliklerinden değildir?

- A) Anonim özellik taşımaktadır.
B) Dil yabancı etkilerden uzaktır.
C) Hece ölçüsü kullanılmıştır.
D) Kopuz adı verilen saz eşliğinde söylenmiştir.
E) Genellikle tam ve zengin kafiye kullanılmıştır.

Çözüm:

İslamiyet öncesi Türk şiirinde genellikle yarım kafiye kullanılmıştır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORULARI

1. I. Şiirler kopuz adı verilen saz eşliğinde söylenmiştir.
II. Yabancı dillerin etkisinden uzak bir Türkçe kullanılmıştır.
III. Bu dönem eserlerinin çoğu yazıya geçirilmiştir.
IV. Şiirlerde nazım birimi olarak beyit kullanılmıştır.
V. Şiirlerde genellikle yarım kafiye kullanılmıştır.

Yukarıda numaralanmış cümlelerden hangilerinde sözlü edebiyat dönemiyle ilgili verilen bilgi yanlıştır?

- A) I ve III B) II ve IV C) III ve IV
D) III ve V E) IV ve V

2. Tümen çiçek tizildi (Binlerce çiçek dizildi)
Bükünden ol yazıldı (Tomurcuktan yazıldı)
Ökünç yatıp üzildi (Çok yatarak sıkıldı)
Yırde kopa adrışur (Yerden biter açılır)
Yukarıdaki dörtlük için aşağıdakilerden hangisi söyle-nemez?

- A) Eski Türkçenin özelliklerini taşır.
B) Öldükten sonra yeniden diriliş konusu işlenmiştir.
C) 7'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
D) Doğa ile ilgili kavramlara yer verilmiştir.
E) Yabancı dillerin etkisinden uzak bir Türkçe kullanılmıştır.

1-C

2-B

0A5D08A8

1. İslamiyet'ten önceki Türk şiiri sözlü bir geleneğe sahiptir. Çoğu zaman kopuz denen saz eşliğinde söylenen bu şiirler, nazım biçimlerine göre üç grupta toplanırdı. Düşünlerde, şöenlerde söylenen aşk, ayrılık gibi konuları işleyen şiirlerle ----; ölen kişinin ardından duyulan üzüntüyü anlatan ve onun iyiliklerinden bahseden şiirlere ----; atasözü özelliği gösteren şiirlere ise ---- denirdi.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) koşuk, sav, kopuz
B) sav, sagu, yuğ
C) koşuk, sagu, sav
D) sığır, şöen, sagu
E) sagu, koşuk, destan

2. İslamiyet'ten önceki Türk edebiyatının ürünleri koşuklar, savlar, sagular ve destanlardır. Koşuklarda aşk ve doğa, sagularda ölüm, destanlarda ise kahramanlık konuları işlenmiştir. Savlar ise bugünkü atasözlerinin yerini tutan ürünlerdir. Bunlarda nazım birimi ----, ölçü ise ---- ölçüsüdür.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) beyit - aruz
B) beyit - dördlük
C) dördlük - aruz
D) hece - aruz
E) dördlük - hece

3. Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesi Türk edebiyatı için söylenemez?

- A) Kullanılan ölçü hece ölçüsüdür.
B) Nazım birimi dördlüktür.
C) Çoğunlukla yarım uyak kullanılmıştır.
D) Yabancı dillerin etkisinden uzak arı bir dil kullanılmıştır.
E) Şairler, şiirlerini cönk adı verilen defterlerde toplamıştır.

4. Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesi sözlü Türk edebiyatının özelliklerinden biri değildir?

- A) Genellikle yarım uyak kullanılmıştır.
B) Anonim özellik gösterirler.
C) Şaman, kam, baksı adı verilen sanatçılar tarafından icra edilir.
D) Aşk, tabiat, yiğitlik konularında söylenmiştir.
E) Eserlerde yerleşik hayat kültürünün izleri görülür.

5. İslamiyet öncesi Türk edebiyatında, eski Türklerin ölenler için düzenledikleri ---- adı verilen törenlerde şamanlar tarafından söylenen yas şiirlerine ---- denilmiştir. Bunlar halk edebiyatındaki ---- ve divan edebiyatındaki ---- türlerinin karşılığıdır.

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yerlere, sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) sığır - yuğ - varsağı - ağıt
B) yuğ - sagu - ağıt - mersiye
C) yuğ - sagu - ağıt - mesnevi
D) yuğ - ağıt - sagu - destan
E) şöen - ağıt - sagu - koşuk

6. İslamiyet öncesi sözlü edebiyat dönemi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kam, baksı, şaman adı verilen kişilerce "kopuz" eşliğinde söylenir.
B) Bu dönem ürünleri koşuk, sagu, sav ve destanlardır.
C) Eserlerde atlı - göçebe ve bozkır kültürünün izleri görülür.
D) İslamiyet'in etkisi ürünlerde yavaş yavaş görülmeye başlar.
E) Bu dönem ürünleri anonim özellik taşır.

7. Aşağıda sagu ile ilgili verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Halk şiiri nazım türlerinden ağıt ile aynı özellikler gösterir.
B) Sığır ve şöen adı verilen törenlerde söylenmiştir.
C) Bugünkü atasözlerinin karşılığıdır.
D) Aruz ölçüsünün kısa kalıplarıyla söylenmiştir.
E) Söz sanatlarına sıkça başvurulmuş, sanatlı bir dil kullanılmıştır.

8. (I) İslamiyet öncesi Türk şiirinin ölçüsü hece ölçüsüdür. (II) 7'li, 8'li ve 11'li hece ölçüsü kullanılır. (III) Genellikle yarım uyak kullanılır ve uyaklar sadece dize başlarında yer alır. (IV) Nazım birimi dördlüktür. (V) Bu dönemdeki ilk Türk şiirlerini koşuk, sagu, sav ve destanlar oluşturur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. SEANS | HALK ŞİİRİ (13. YY. - 19. YY.) GENEL ÖZELLİKLERİ

BİLGİ

4.1 - Halk Şiiri (13. yy. - ...) Genel Özellikleri

İslamiyet'ten günümüze kadar kesintisiz gelen bir edebiyattır. Halk içinde yetişmiş ozanlar tarafından saz eşliğinde icra edilir. Temelinde sözlü bir gelenek vardır. Dili sadedir. Halkın konuştuğu günlük dil kullanılır. Nazım birimi dördlük, ölçüsü hece ölçüsüdür. Genellikle yarım kafiye kullanılmıştır. Halkın dertlerini, sevinçlerini, her türlü duygularını işlemektedir. Koşma, destan, semai, varsağı, mâni, ağıt, türkü, bilmece, atasözü, devriye, şathiye, ilahi, deme gibi çeşitli nazım şekilleri vardır. Kendi içinde; "Aşık Tarzı Halk Şiiri, Anonim Halk Şiiri ve Dinî - Tasavvufi Halk Şiiri" olmak üzere 3'e ayrılır.

4.2 - Âşık Tarzı Türk Halk Şiiri

- İslamiyet'ten önce başlamıştır. Eskiden "kam, baksı" adı verilen ozanlara bu dönemde "âşık" adı verilmiştir.
- Âşıklar şiirlerini bağlama adı verilen sazlarla köy köy dolaşıp söylemiştir.
- Hece ölçüsü kullanılmıştır.
- Dili sadedir.
- Nazım birimi dördlüktür ve yarım kafiye kullanılmıştır. Son dördlükte şairin mahlası (adı) kullanılır. Şairler şiirlerini "cönk" adı verilen defterde toplarlardı.
- Aşk, ölüm, gurbet, ayrılık konuları sıklıkla işlenmiştir. Coşkulu, lirik bir söyleyişi vardır.
- Koşma, semai, varsağı destan gibi nazım biçimleri mevcuttur.
- 17. yüzyıldan sonra divan edebiyatından etkilenmeye başlamıştır.

Koşma:

- Aşk, ayrılık, gurbet gibi geniş çerçeveli konuların işlendiği bir türdür.
- 11'li hece ölçüsüyle yazılır.
- En az 3, en fazla 5 dördlükten oluşur.
- Dili sadedir.
- Kafiye düzeni "abab, cccb, dddb..." şeklindedir.
- Son dördlükte şairin mahlası bulunur.
- Güzelleme, koçaklama, taşlama ve ağıt nazım türleri vardır.

Semai:

- Özel bir ezgiyle söylenen bir türdür.
- Kafiye düzeni, işlediği konular ve nazım türleri bakımından koşma ile aynıdır.
- 4 + 4 = 8'li hece ölçüsüyle yazılır. (Koşmadan tek farkı hece sayısı ve kendine özel ezgisidir. Ancak test kitaplarında bu ezgiyi duyamayacağımız için hece sayısına bakmalıyız. 11'li hece ölçüsü ise "koşma"; 8'li hece ölçüsü ise "semai"yi işaretlemeliyiz.
- 3 - 5 dördlükten oluşur.

Varsağı:

- Toros Dağları ve Adana civarında yaşayan "varsak" boylarının söyledikleri türküleredir.
- Kafiye düzeni, ölçüsü, birim sayısı yönüyle semai ile aynıdır.
- "Bre, behey, hey" nidalari sıklıkla kullanılmıştır.

Âşık Edebiyatı Nazım Türleri

Âşık edebiyatında kullanılan nazım biçimleri yüklendikleri duygulara, işledikleri temalara ve ele aldıkları konulara göre nazım türlerine ayrılırlar.

Güzelleme: İnsan ve doğa sevgisinin lirik bir edayla işlendiği koşmalara denir. En önemli şairi Karacaoğlan'dır.

Koçaklama: Savaş, yiğitlik, kahramanlık gibi konuları işleyen koşmalara denir. En önemli şairleri Koroğlu ve Dadaloğlu'dur.

Taşlama: Toplumun veya bireylerin aksayan yönlerini eleştiren koşmalara denir. En önemli şairi Seyrani'dir.

Ağıt: Ölen kişinin arkasından duyulan acının ve onun iyiliklerinin işlendiği koşmadır. Ağıtın, İslamiyet öncesi Türk edebiyatında karşılığı "sagu", divan edebiyatında karşılığı ise "mersiye"dir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aldanma sûret-i benî Âdem'e
Âdem belli olmaz kıyâfetinden
Sınamadan kâmil dime, kem dime
Kem kâmil bell' olur kerâmetinden.
Bu dördlük aşağıdaki halk şiiri ürünlerinin hangisinden alınmıştır?

- A) Güzelleme B) Ağıt C) Taşlama
D) İlâhi E) Koçaklama

Çözüm:

Dördlükte toplumsal bir eleştiri yapılmaktadır. Bu nedenle şiirin türü taşlamadır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Halk edebiyatına özgü aşağıda verilen terimlere ilişkin tanımların hangisi yanlıştır?

- A) Güzelleme, insan ve doğa sevgisinin lirik bir edayla işlendiği koşmalara denir.
B) Koçaklama, savaş, yiğitlik, kahramanlık gibi konuları işleyen koşmalara denir.
C) Taşlama, toplumun veya bireylerin aksayan yönlerini eleştiren koşmalara denir.
D) Semai, sekizli hece ölçüsüyle yazılan ve "bre, behey, hey" gibi ünlemlerle başlayan lirik konuların işlendiği şiir türüdür.
E) Ağıt, ölen kişinin arkasından duyulan acının ve onun iyiliklerinin işlendiği koşmadır.

1-D

0A7505B9

1. Aşağıdakilerin hangisinde âşık tarzı halk şiirine ait nazım biçimleri bir arada verilmiştir?

- A) Koşma - Varsağı - Semai
- B) Koşuk - Sagu - Sav
- C) Koşuk - Ağıt - Varsağı
- D) Koşma - Semai - Sagu
- E) Koşuk - Semai - Varsağı

2. Yiğitler çağrışır yaman gün olur
Allah Allah derler yüksek ün olur
Çarba çarba döğüşecek bun olur
Hasmın arar koçlar meydan içinde

Bu dördlüğün nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Taşlama B) Güzelleme C) Ağıt
- D) Koçaklama E) Nutuk

3. Semai, âşık tarzı halk şiirimizin en yaygın türüdür. Daha

I çok, 11'li hece ölçüsüyle söylenir ve konularına göre nazım

II

türlerine ayrılır. Doğanın güzelliklerini, aşkı anlatanlara "güzelleme"; yiğitlik, savaş üzerine söylenenlerine "koçaklama",

III

bir kişinin ya da toplumun aksak ve kötü yönlerini eleştirenlerine "taşlama", ölüm karşısında duyulan acıyı anlatanlarına

IV

"ağıt" adı verilmektedir.

V

Yukarıdaki numaralanmış sözlerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Varsağı ile semainin özellikleri karşılaştırıldığında, aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Her ikisi de kendilerine özgü ezgiler ile söylenir.
- B) Her ikisi de 8'li hece ölçüsü ile söylenir.
- C) Her ikisinin de dördlük sayısı aynıdır.
- D) Her ikisinin de uyak düzeni aynıdır.
- E) Her ikisi de Toroslar'da yaşayan Varsak boyları tarafından söylenir.

5. Aşağıda verilen kavramlardan hangisi yanlış açıklanmıştır?

- A) **Mahlas:** Halk edebiyatı sanatçılarının kullandıkları takma adlardır.
- B) **Cönk:** Halk ozanlarının şiirlerini bir araya getirdiği defterlerdir.
- C) **Ağıt:** Ölen bir kimsenin ardından duyulan acıyı anlatan halk şiirleridir.
- D) **Taşlama:** Yiğitlik, kahramanlık konularının işlendiği koşmalardır.
- E) **Varsağı:** Toros Dağları'nda yaşayan Varsak boyları tarafından söylenen şiirlerdir.

6. Aşağıdaki dizilerden hangisi âşık tarzı halk şiiri nazım türlerinin adlarıdır?

- A) Güzelleme - taşlama - ilahi - koçaklama
- B) Koşma - taşlama - semai - ağıt
- C) Güzelleme - koçaklama - taşlama - ağıt
- D) Destan - koşma - varsağı - semai
- E) Taşlama - güzelleme - varsağı - ağıt

7. Aşağıdakilerden hangisi âşık tarzı halk şiirinin özelliklerinden biri değildir?

- A) Nazım birimi dördlüktür.
- B) Şiirlerde halkın kullandığı yalın bir dil kullanılır.
- C) Şiirlerde millî ölçümüz olan aruz ölçüsü kullanılır.
- D) Genellikle yarım uyak kullanılır.
- E) Şiirler saz eşliğinde ve irticalen söylenir.

8. Bir kimsenin ölümü üzerine duyulan üzüntü ve acıyı anlatmak, onun iyi yönlerini dile getirmek amacıyla yazılan şiirlere halk edebiyatında ----; divan edebiyatında ise ---- adı verilir.

Bu cümledeki boşluklara, verilen bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) ağıt - ilahi B) koşma - mersiye
- C) sagu - ağıt D) ağıt - mersiye
- E) mersiye - ağıt

5. SEANS | ÂŞIK TARZI HALK ŞİİRİ SANATÇILARI

BİLGİ

5 - Âşık Tarzı Halk Şiiri Sanatçıları

Köroğlu: 16. yy. âşıklarındandır. Başkaldırının, isyanın şairidir. Din dışı konularda şiirler yazmıştır. Sultan Murat (II.) zamanında savaflara katılmıştır. Köroğlu adlı halk kahramanı ile aynı adı ve özellikleri taşıdığı için ikisi aynı kişi olarak anılmıştır. Koçaklamalarıyla ünlüdür.

Karacaoğlu: 17. yy. âşıklarındandır. Şiirlerini sade bir dille yazmıştır. Hece ölçüsünü ustalıkla kullanmıştır. Din dışı konularda yazmıştır, insan ve doğa sevgisini dile getirmiştir. Koşma, semai ve varsağılarıyla ünlüdür. Şiirlerinde lirizm hâkimdir.

Kayıkçı Kul Mustafa: 17. yy. âşıklarındandır. Kahramanca şiirleriyle tanınmıştır. "Genç Osman" destanı ile tanınmıştır. Divan şiirinden etkilenmemiştir. Koşma ve nefesleriyle ünlüdür.

Dadaloğlu: 19. yy. âşıklarındandır. Toroslar bölgesinde yaşamıştır. Devlet yönetiminin aşiretiyle olan mücadelesi üzerine söylediği: "Ferman padişahına dağlar bizimdir" dizesinin nakarat olarak kullanıldığı şiiri oldukça beğeni toplamıştır. Varsağı, semai, destan ve koçaklamalarıyla meşhurdur.

Seyrani: 19. yy. âşıklarındandır. Hem hece hem de aruz vezniyle şiirler söylemiştir. Dili oldukça durudur. Şiirlerinde edebî sanatları başarıyla kullanmıştır. Taşlamaları ile tanınır. Taşlamaları bireysel değil, toplumsaldır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Aşağıdakilerden hangisi âşık tarzı halk şiiri şairleri içinde yer almaz?

A) Kayıkçı Kul Mustafa
C) Hacı Bektaş Veli
E) Dadaloğlu
B) Köroğlu
D) Karacaoğlu

Çözüm:

Hacı Bektaş Veli, tasavvuf edebiyatı şairleri arasındadır.

Cevap C

2. XVI. yüzyılda yaşayan ozan, halk şairlerimiz arasında kavganın ve özgürlüğün sembolü olmuştur. Hep din dışı konularda şiirler söylemiştir. Bolu Beyi'nden babasının intikamını almak üzere dağlara çıkmış, yiğitlik ve iyilikseverliği destanlaşmıştır.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karacaoğlu
D) Köroğlu
B) Seyrani
E) Âşık Veysel
C) Dadaloğlu

Çözüm:

Bolu Beyi'ne karşı gelerek yiğitlik, kahramanlık konularında şiirler yazan şairimiz Köroğlu'dur.

Cevap D

3. Âşıkların şiirlerini topladıkları defterlere ne ad verilir?

A) Divan
D) Mektubat
B) Cönk
E) Tezkire
C) Siyer

Çözüm:

Halk edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları defterlere "cönk" adı verilir.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORULARI

1. 17. yüzyılda yaşayan ozan, şiirlerinde en çok doğa, aşk, ayrılık, gurbet, sıla özlemi gibi temaları işlemiştir. Şiirlerinde sadece halk edebiyatı nazım şekillerini kullanmıştır. Yalnız hece ölçüsüyle, koşma, semai, varsağılar söylemiştir. Şiirlerinden Toroslar'da yaşayan Türkmenler arasında yaşadığı sanılmaktadır.

Bu parçada sözü edilen halk ozanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karacaoğlu
C) Köroğlu
B) Dadaloğlu
D) Kayıkçı Kul Mustafa
E) Seyrani

2. Âşık edebiyatında yüzyıllar boyu yaşatılan geleneklerin önemlilerinden biri de usta - çırak geleneğidir. Âşıklar genellikle bir usta âşığın yanında onun çırağı olarak yetenekleri ölçüsünde olgunlaşırlar. Gelenek gereği çırağın bir âşığın yanında ders alması gerekmektedir. Genç âşığın ustasının yanında çok büyük bir sabır göstermesi gerekir. Sabrın sonunda çırak bir rüya görerek âşıklık badesini içer ve ustasının hayır duasını alarak tek başına halk önüne çıkma iznine kavuşur.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Çırak, ustasının yanında geçirdiği uzunca bir süreden sonra âşıklık mertebesine erişir.
B) Âşıklık, usta - çırak ilişkisi içinde bir geleneğe bağlı olarak gelişir.
C) Âşıklık geleneğinde rüya motifi, usta olabilmek için bir aşamadır.
D) Âşıklık, ustanın yanında çok büyük bir sabır sonucu elde edilir.
E) Zamanla olgunlaşan âşık, ustasına sazla meydan okur.

1-A

2-E

0AA40643

1. Aşk, ayrılık, gurbet gibi geniş çerçeveli konuların işlendiği bir türdür. 11'li hece ölçüsüyle yazılır. En az 3 en fazla 5 dörtlükten oluşur. Dili sadedir. Son dörtlükte şairin mahlası bulunur. Güzelleme, koçaklama, taşlama ve ağıt nazım türleri vardır.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisinden söz edilmektedir?

- A) Semai B) Koşma C) İlahi
D) Koşuk E) Varsağı

2. Toros Dağları ve Adana civarında söylenen türkülere denir. Hece ölçüsünün 8'li kalıbıyla söylenir. Dörtlük sayısı 3 ile 5 arasında değişir. "Bre, behey, hey" nidaları sıklıkla kullanılmıştır.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisinden söz edilmektedir?

- A) Varsağı B) Semai C) Koşma
D) Ağıt E) Nefes

3. • Dadaloğlu
• Köroğlu
• Karacaoğlu

Aşağıdakilerden hangisi bu halk ozanlarının ortak özelliğidir?

- A) Güneydoğu Toroslar'da yaşamaları
B) Hece ölçüsü ile şiirler yazmaları
C) Divan geleneğinden etkilenmeleri
D) Daha çok güzellemeyle tanınmaları
E) Aynı yüzyılda yaşamaları

4. Köroğlu ile ilgili olarak aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bolu Bey'inden babasının intikamını almak için Bey'e karşı isyan etmiştir.
B) Hakkındaki öyküler Orta Asya'dan Balkanlar'a kadar yayılıp destanlaşmıştır.
C) Hakkındaki hikâyelerin uyarlanarak mahallileştiği görülür.
D) Koçaklamalarıyla tanınmış olan şair, yiğitliğin sembolü olmuştur.
E) İslam'ı yaymaya çalışan bir şair ve kahramandır.

5. Değişik türlerde eser vermiş olsalar bile bazı türler sanatçı adının duyulmasında daha etkili olmuştur.

- I. Kayıkçı Kul Mustafa - semai
II. Dadaloğlu - koçaklama
III. Karacaoğlu - güzelleme
IV. Köroğlu - koçaklama
V. Seyrani - taşlama

Yukarıda verilen sanatçı - tür eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdakilerden hangisinde bilgi yanlışlığı yapılmıştır?

- A) Dadaloğlu, 19. yy. âşıklarından. Toroslar bölgesinde yaşamıştır. Koçaklamalarıyla ünlüdür.
B) Kayıkçı Kul Mustafa, 17.yy âşıklarından. Koşma ve nefesleriyle ünlüdür. Şiirlerini daha çok epik tarzda yazmıştır.
C) Seyrani, 17. yy. âşıklarından. "Genç Osman" destanıyla tanınmıştır.
D) Köroğlu, 16. yy. âşıklarından. Başkaldırının, isyanın şairidir.
E) Karacaoğlu, 17. yy. âşıklarından. Şiirlerini sade bir dille yazmıştır.

7. Karacaoğlu ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dili sadedir, duru bir halk Türkçesi kullanmıştır.
B) Şiirlerini din dışı konularda yazmış, aşk ve sevgiyi işlemiştir.
C) Güzellemeyle ünlü bir şairdir.
D) Bazı şiirlerinde tasavvufa yöneldiği görülür.
E) Şiirlerini hece ölçüsü ile yazmış, aruzu kullanmamıştır.

8. Aşağıdakilerin hangisinde verilenlerin tümü âşık tarzı halk edebiyatı şairleridir?

- A) Köroğlu - Yunus Emre - Dadaloğlu
B) Seyrani - Karacaoğlu - Dadaloğlu
C) Kayıkçı Kul Mustafa - Seyrani - Hacı Bayram Veli
D) Seyrani - Köroğlu - Hacı Bektaşî Veli
E) Yunus Emre - Seyrani - Dadaloğlu

6. SEANS | ANONİM TÜRK HALK ŞİİRİ

BİLGİ

6 - Anonim Türk Halk Şiiri

- Halkın ortak ürünüdür. Yüzyıllar süren gelişim gösterir.
- Hece ölçüsü kullanılmıştır.
- Halkın yaşamından ortaya çıkmıştır.
- Sözlü ürünlerdir, çok sonraları derlenerek yazıya geçirilmişlerdir.
- Türkü, ninni, bilmece, mâni gibi nazım şekilleri vardır.

Türkü:

- Belli bir ezgiyle söylenir.
- 7, 8, 11, 14'lü hece ölçüleriyle söylenir.
- Hemen her konuda söylenir.
- Bölgesel özellik ve ad değişikliğine uğrayabilir.
- Bent ve kavuştak (nakarat) adı verilen iki bölümden oluşur.
- Aşk, ayrılık, güzellik, doğa, kahramanlık gibi konular ele alınır.

Mâni:

- "aaxa" şeklinde kafiyeleşir.
- 4 + 3 duraklı hece ölçüsü ile söylenir.
- İlk iki dizesi hazırlık özelliği taşımaktadır. Asıl mesaj üçüncü dizede verilir.
- Her konuda söylenebilir.
- Düz, cinaslı ve artık mâni gibi çeşitleri vardır.

Mâni Çeşitleri:

Düz (Tam) Mâni: Yedişer heceli dört dizeden oluşur. Kafiyeleşir çoklukla cinassızdır. Mâninin en yaygın şeklidir.

Kesik Mâni: Birinci dizesi 7 heceden az, anlamlı ya da anlamsız bir sözcük grubu olan mânilerdir. Bu kesik dize sadece kafiye hazırlar.

Eğer meydan ve kahvehanelerde söylenen ve ilk dizeleri "aman aman" ünlemi ile doldurulan mânilerse bunlara İstanbul mânileri denir.

Cinaslı (Ayaklı) Mâni: Kesik mânilerde eğer kafiye cinaslı ise bunlara cinaslı mâni denir. Halk arasında bu tür mânilere ayaklı mâni de denir.

Yedekli (Artık) Mâni: Düz mâninin sonuna aynı kafiye iki dize daha eklenerek söylenen mânilerdir. Cinaslı kafiye kullanılmaz, birinci dizeleri anlamlıdır. Yedekli mâniye artık mâni de denir.

Değiş (Karşılıklı Mâni): İki kişinin karşılıklı söylediği mânilerdir. Soru yanıt şeklinde düzenlenir. Bir başka kişinin ağzındanmış gibi aktarıldığı şekilleri de vardır.

Ninni:

- Annelerin bebeklerini uyutmak amacıyla belli bir ezgi ile söylediği parçalardır.
- Çocukların psikolojisi üzerinde etkilidir.
- Manzum özelliktedirler.

Bilmece:

- Çoğunlukla cevabı içinde saklı bulunan ve düşünceyi geliştirmek amacıyla türetilen soru biçimlerine denir. Güzel vakit geçirmek amacıyla çıkarıldıkları düşünülmektedir.
- Manzum - mensur şekilleri vardır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Bağa gittim bağlama
Kara gözlüm ağlama
Ben buralı değilim
Bana gönül bağlama
Bu dörtlüğün nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ninni B) Türkü C) Destan
D) Ağıt E) Mâni

Çözüm:

Bu dörtlük 7'li hece ölçüsüyle yazılmıştır ve ilk iki dizesi uyağı doldurmak için söylenmiştir. Nazım biçimi mânidir.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORULARI

1. I. Belli bir ezgisi vardır.
II. Yapısı yönünden iki bölümden oluşur.
III. Bölgesel özellik ve ad değişikliğine uğrayabilir.
IV. Âşık tarzı halk şiiri nazım biçimidir.
V. Hemen her konuda söylenebilir.
Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisi "türkü" için söylenemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Yara sızlar
Ok değmiş yara sızlar
Yaralının hâinden
Ne bilsin yarasızlar
Yukarıdaki dörtlük hangi mâni türüne örnektir?

- A) Düz mâni B) Kesik mâni
C) Karışık mâni D) Artık mâni
E) Yedekli mâni

1-D

2-B

0AD3072D

1. Anonim halk edebiyatıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Ürünler halkın ortak malıdır.
- B) Ürünlerin dili sadedir.
- C) Hece ölçüsü kullanılmıştır.
- D) Koşma, semai, varsağı nazım biçimleri vardır.
- E) Ürünler zaman içinde anonimleşmiştir.

2. Aşağıdakilerden hangisi anonim halk edebiyatı nazım biçimlerinden değildir?

- A) Mâni
- B) Türkü
- C) Bilmece
- D) Ninni
- E) İlahi

3. İki çeşme yan yana
Su içsem kana kana
Bana adresini ver
Mektup yazayım sana
Bu dörtlüğün nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Varsağı
- B) Destan
- C) Mâni
- D) Türkü
- E) Koşma

4. Mâni nazım biçimi için aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Sözlü gelenek içinde oluşmuş anonim eserlerdir.
- B) Kafiye düzeni aaxa şeklindedir.
- C) İslamiyet öncesi Türk şiirinde koşuğun karşılığıdır.
- D) İlk iki dize kafiye doldurmak için söylenir.
- E) Kesik, yedekli, cinaslı gibi türleri bulunur.

5. Aşağıdakilerden hangisi, anonim halk edebiyatının özelliklerinden biri değildir?

- A) Halk hikâyesi gibi mensur ürünler de verilmiştir.
- B) Şiirde sadece toplumu derinden etkileyen olaylar anlatılmıştır.
- C) Ürünler sözlü gelenek içinde oluşturulmuştur.
- D) Nazım şekli olarak mâni, türkü, ninni ve ağıt kullanılmıştır.
- E) Halkın ortak malı sayılan ürünlerin oluşturduğu bir edebiyattır.

6. Aşağıdakilerden hangisi anonim halk edebiyatının özelliklerinden biri değildir?

- A) Mâni, türkü ve ninni gibi nazım biçimleri vardır.
- B) Ürünlerde aruz ölçüsü kullanılmıştır.
- C) Sözlü gelenek içinde kulaktan kulağa yayılmıştır.
- D) Halkın ortak duygularını anlatır.
- E) Dil sade, halkın kullandığı dildir.

7. Şu dağlar olmasaydı

Çiçeği solmasaydı

Ölüm Allah'ın emri

Ayrılık olmasaydı

Yukarıdaki dörtlük dikkate alındığında mâni ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İlk iki dize doldurmadır, asıl söylenmek istenen son iki dizede verilir,
- B) Dizeler "aaxa" biçiminde kafiyeleşir.
- C) Kahramanlık konusu işlenir.
- D) Yalın bir dille söylenir.
- E) Hece ölçüsü kullanılır.

8. Kendine özgü bir ezgi ile söylenen, anonim halk edebiyatı nazım biçimidir. Daha çok hecenin 8'li ve 11'li kalıbıyla söylenir. İki bölümden oluşur. Asıl sözlerin bulunduğu birinci bölüme bent; her bendin sonunda tekrarlanan ikinci bölüme de nakarat ya da kavuştak denir. Aşk, tabiat, ayrılık, gurbet, hasret, sevgi ve güzellik gibi konularda söylenir.

Bu parçada, aşağıdakilerin hangisinden söz edilmektedir?

- A) Türkü
- B) Şarkı
- C) Semai
- D) Varsağı
- E) Ninni

9. Aşağıdakilerin hangisinde, anonim halk edebiyatına ait nazım biçimleri bir arada verilmiştir?

- A) semai - türkü - mâni
- B) türkü - mâni - koşma
- C) ninni - türkü - koşma
- D) mâni - ninni - türkü
- E) mâni - türkü - semai

BİLGİ

7 - Masal

Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sözlü kültür içerisinde sürüp gelen, olağanüstü kahramanların başlarından geçen, olağanüstü olayların yer ve zaman belirtilmeden anlatıldığı edebiyat türüne “masal” denir. Halk dilinde anlatılarak oluşan masalar bir yazar tarafından sonradan yazıya geçirilir. Masallar nesir, nazım karışık olabilir. Masalların girişinde genellikle tekerlemeler bulunur. Masallar, özellikle çocuklara hitap eden eğitsel içerikli metinler olduğu için kolay anlaşılır ve akıcı bir anlatıma sahiptir.

Masalı Oluşturan Yapı Unsurları

a. Konu: Masallarda her insanı ilgilendiren evrensel değerler ve konular anlatılır. Özellikle çocuklara doğruluk, dürüstlük, iyilik, güzellik, ahlaklı olmak, erdemli olmak, yardımseverlik gibi duygular verilmek istenir. Ayrıca çevredeki kişilerin, olayların ve yöneticilerin eleştirileri de yapılır.

b. Olay: Masallar olay eksenli bir edebiyat türüdür. Anlatmaya bağlı edebî metinler içerisinde incelenen, tamamen hayal ürünü olan masallarda olaylar, olağanüstü nitelikler taşıyabilir. Masallarda “olamaz” diye bir şey yoktur. Her şey olabilir ve bunlar konu olarak işlenir. Ayrıca masallarda olaylar her zaman mutlu sonla bitirilir.

c. Yer (Mekân): Masalda belirli bir yer, çevre yoktur. Hayalî bir yer, çevre söz konusudur. Masalların olayları, “masal ülkesi” (Hint, Yemen, Çin - Maçin, Kafdağı, periler ülkesi, devler ülkesi, körler ülkesi, hayvanlar ülkesi, kuşlar ülkesi, yedi kat yerin altı veya gökyüzü, vb.) adını verdiğimiz hayalî yerlerde geçer. Yer unsuru, yaklaşık ifadelerle verilir.

d. Zaman: Masalda zaman da belirsizdir. Mekânda olduğu gibi yaklaşık ifadeler kullanılarak verilir. Geçmişte bir zamandan söz edilir; ama aslında bu hayalî bir zamandır. Masallar geçmiş zaman kipi (-miş) kullanılarak anlatılır. Bu yönüyle de hikâyeden ayrılır. “Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, pireler berber iken, develer tellal iken, ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallıyor iken...” gibi tekerlemeler aslında zamanın belirsizliğini ve olayın hayalî olduğunu da açıklar.

e. Kişi: Masal kahramanları olağanüstü nitelikler taşıyabilir. Masallarda “peri, dev, cüce, cadı, gulyabani, şahmeran, Züm-rüdüanka” gibi hayalî kahramanlar karşımıza çıkabilir. Kişiler ya iyidir ya da kötüdür. İyiler hep iyilik yapar, kötüler de hep kötülük yapar. İyiler masalın sonunda mutlaka kazanır. Masallarda kahramanlar birtakım kişilikleri ve değerleri sembolize etmek amacıyla da oluşturulur. Örneğin; Keloğlan - Şans ve zekâ; Üvey anne - Zulüm; Üvey kız kardeş - Kiskançlık; En küçük kardeş - İyilik, başarı, zekâ; Yaşlı adam - İyilik, yardım; Köse - Hainlik, kötülük vb.

Masalın Bölümleri

Masallar, kendine özgü yapı özellikleri ve belli bir akış içinde oluşmuş bölümleri olan bir türdür. Masalın planı veya bölümleri şu başlıklar altında incelenebilir:

1) Döşeme: Masalın başlangıç bölümüdür. Bu bölüm giriş tekerlemesi ile başlar. Bu bölümde kısa veya uzun bir tekerleme ile dinleyici veya okurlar masalın olağanüstü dünyasına hazırlanır.

2) Serim: Bu bölüm olay, kişi, zaman ve mekân ile ilgili temel unsurların ortaya konulduğu bölümdür. Bu bölümde olay örgüsü içinde yer alan kişiler tanıtlır ve masalı kuracak ve geliştirecek olayın/olayların ne olduğu ve nasıl başladığı anlatılır.

3) Düşüm: Bu bölüm, masalda anlatılan olayların düğümlendiği ve bir çıkmaza girdiği bölümdür. Bu bölümde olaylar, dinleyici veya okuyucunun ilgisini, merakını arttıracak bir hâle gelir.

4) Çözüm: Bu bölüm, düşüm bölümünde ortaya konulan sorunun bir çözüme kavuşturulduğu bölümdür. Bu çözümde genellikle olağanüstü veya olağan bir kişi veya varlığın yardımı söz konusudur.

5) Dilek: Masalın olumlu bir sonuca bağlandığı bölümdür. Bu bölüm genellikle bitiş tekerlemesiyle son bulur. Bu bölümde hem masal kişilerine hem de dinleyicilere yönelik iyi dilekler sunulur.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdakilerden hangisi masalın bölümlerinden biri değildir?

- A) Çözüm B) Serim C) Dilek
D) Fasil E) Döşeme

Çözüm:

Fasil, masalın değil Karagöz oyununun bölümlerindendir.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. ----, olağanüstü olayların, daha çok, duyulan geçmiş (-miş’li geçmiş), şimdiki zaman ve geniş zamanla anlatıldığı edebî türdür. Başında, ortasında, sonunda ya da uygun yerlerinde söylenen yerine göre uzun, yerine göre kısa kalıplaşmış sözler vardır.

Parçada boş bırakılan yere aşağıdaki kavramlardan hangisi getirilmelidir?

- A) Hikâye B) Destan C) Masal
D) Tiyatro E) Roman

1-C

0AEE06B3

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde masalın yapı unsurları ile ilgili yanlış bir bilgi verilmiştir?

- A) **Yer:** Kafdağı, Maçın gibi gerçek dışı yerlerdir.
- B) **Kişiler:** Hayvanlar, cin, peri ve dev gibi hayali varlıklara rastlanır.
- C) **Dil ve anlatım:** Masallar sözlü ürünler olduğundan, masallarda halkın konuştuğu dil kullanılır.
- D) **Olay:** Olağanüstü bir plan üzerine kurulu olay ya da olaylar bütünüdür.
- E) **Zaman:** Tarihin farklı dönemlerine ait yaşanmış, gerçek zamandır.

2. ---- anonim bir yazı türüdür. Söyleyeni belli değildir. Sonradan yazıya geçirilmiştir. Olağanüstü olaylar ve kişiler vardır. Zaman ve yer belli değildir. Kalıplaşmış ifadelerle başlar. Daha çok çocuklara anlatılan eğitici nitelikli metinlerdir. **Bu parçanın başına aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?**

- A) Hikâye
- B) Fabl
- C) Efsane
- D) Masal
- E) Halk hikâyesi

3. Masal türüyle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Anonim bir türdür, sonradan yazıya geçirilmiştir.
- B) Olayların geçtiği tarih ve yer belli değildir, yaklaşık olarak ifade edilir.
- C) Kişileri cin, peri, dev gibi olağanüstü kahramanlar olabilir.
- D) Şiir (nazım) şeklinde söylenir.
- E) İyi dileklerin yer aldığı dua bölümüyle biter.

4. Aşağıdakilerden hangisi masalların bölümlerindendir?

- A) Konu
- B) Zaman
- C) Mekân
- D) Tekerleme
- E) Dilek

5. Aşağıdakilerden hangisi masalın özelliği değildir?

- A) Nesir ve nazım karışık olabilir.
- B) Eğlendirici ve eğitici.
- C) Döşeme, serim, düğüm, çözüm ve dilek bölümlerinden oluşur.
- D) Her insanı ilgilendiren evrensel değerler ve konular anlatılır.
- E) Doğal ve yapay olmak üzere ikiye ayrılır.

6. “Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal, pireler berber iken. Ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken, az gittim uz gittim. Dere tepe düz gittim. Çayır çimen geçerek, lüle sümbül biçerek; soğuk sular içerek, ayla ayla bir güz gittim. Bir de dönüp ardıma baktım ki, ne göreyim? Gide gide bir arpa boyu gitmemiş miyim?”

Bu metinde aşağıdakilerden hangisine özgü nitelikler ağır basmaktadır?

- A) Roman
- B) Hikâye
- C) Destan
- D) Masal
- E) Fabl

7. Aşağıdakilerden hangileri masal kahramanı olabilir?

- A) Olağanüstü varlıklar
- B) Kerem ile Aslı
- C) Karagöz ve Hacıvat
- D) Kavuklu ve Pişekâr
- E) Yaşamış tarihi şahsiyetler

8. Aşağıdakilerden hangisi bir masalın girişi olamaz?

- A) Evvel zaman içinde kalbur saman içinde develer tellal iken pireler berber iken...
- B) Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde. Bir serçe kanadını kırk katıra yüklettim. Ne az gittim, ne uz gittim Kafdağı'na ilettim.
- C) Bir pazartesi sabahıydı. Ali yeni ayakkabılarını giyip dışarı çıkmıştı. Birden telefonu çalmaya başladı...
- D) Bir varmış, bir yokmuş. Var varanın, söz sürenin, destursuz bağı girenin, habersiz bal yiyenin. Bir at aldım, dur diye. bir tekme vurdu “Geri Dur.” diye.
- E) Bir varmış, bir yokmuş... Allah'ın kulu çokmuş...

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde masalla ilgili yanlış bir bilgi verilmiştir?

- A) Yaşanması mümkün olan olayların anlatıldığı sözlü edebiyat ürünüdür.
- B) İyiler hep iyi, kötüler hep kötüdür.
- C) Yer ve zaman kavramı belli değildir, yaklaşık olarak ifade edilir.
- D) Kahramanlar olağanüstü nitelikler gösterir.
- E) Olaylar gerçek değil, hayal ürünüdür.

8. SEANS | İSİM (AD)

BİLGİ

8 - İsim (Ad)

Canlı ve cansız bütün varlıkları ve kavramları karşılayan, onları ifade etmemizi, tanıtmamızı sağlayan sözcüklere "isim" denir.

1. Varlıklara Verilişlerine Göre İsimler:

a. Cins İsim: Aynı türden varlıkları karşılayan isimlerdir.

Örnek: ağaç, top, kitap...

b. Özel İsim: Tek olan, tam bir benzeri bulunmayan, biricik olan varlıkları karşılayan isimlerdir.

Örnek: İstanbul, Mehmet, Türkiye, Türkçe...

2. Karşıladığı Varlığın Sayısına Göre İsimler:

a. Tekil İsim: Sayıca tek bir varlığı karşılayan isimlerdir.

Örnek: Kalem, silgi, ev, ağaç, kitap, sıra...

b. Çoğul İsim: Sayıca birden çok varlığı karşılayan isimlerdir. İsimlere (- ler, -lar) çoğul eki getirilerek yapılır.

Örnek: Kalemler, silgiler, evler, ağaçlar, kitaplar, sıralar...

c. Topluluk İsmi: Çoğul eki almadan birçok varlığı karşılayan isimlerdir. Yapıca tekil ancak anlamca çoğuldurlar.

Örnek: Halk, millet, ordu, bölük, sürü, düzine, deste, orman...

3. Varlıkların Oluşlarına Göre İsimler

a. Somut İsim: Beş duyudan herhangi biriyle algılayabildiğimiz, kavrayabildiğimiz varlık ve kavramların isimleridir.

Örnek: su, toprak, ağaç, ses, televizyon, rüzgâr, sarı, mavi, duman, koku...

b. Soyut İsim: Beş duyudan herhangi biriyle algılanamayan, madde hâlinde bulunmayan ve zihnimizle kavradığımız veya var olduğuna (akla, ruha, sezgiye, inanca bağlı olarak) inandığımız varlıklara verilen isimlerdir.

Örnek: sevinç, şüphe, tezat, Allah, cesaret, keder, korku, aşk, melek, ruh, şeytan...

Yapılarına Göre İsimler

1. Basit İsim: Herhangi bir yapım eki almamış, kök hâlinde bulunan isimlere denir. Çekim eki almış hâlde kullanılabilirler.

Örnek: İnsan, kelebek, gölge, yaprak(lar), kâğıt(ta), kuş(u), çiçek(ler), dağ(dan), bir(de)...

2. Türemiş İsim: İsim veya fiil kök ve gövdeleriyle yansıma kelimelere bir yapım ekinin getirilmesiyle oluşturulmuş, yeni anlamlı isimlerdir. Kömür-lük, genç-lik, insan-lık, Türk-lük, çocuk-luk...

3. Birleşik İsim: Birden fazla kelimenin bir araya gelip yeni bir varlığı veya kavramı karşılayacak şekilde kalıplaşarak oluşturdukları, anlam ve şekil bakımından yeni isimlerdir.

Türkçede üç yolla birleşik isim yapılır:

- Anlam kayması yoluyla: demirbaş, suççeği
- Ses kaynaşması yoluyla: kahvaltı, pazartesi
- Kelime sınıfı kayması yoluyla: mirasyedi, dedikodu

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Sadece gökyüzünde görebilirdi hayallerini, bozkırın ortasında değil. Ve çankurtaranın acı sesinde yakalardı yalnızlığı, yağmurun şırıltısında değil.
Yukarıdaki cümlelerde kaç tane birleşik isim kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Çözüm:

"Gökyüzü, bozkır ve çankurtaran" sözcükleri birleşik isimdir.

Cevap C

2. Aşağıdakilerden hangisinde türemiş bir ad yoktur?

- A) Sular durmadan akıyordu.
B) Yaşlı adam merdivenleri güçlükle çıktı.
C) Bu gürültü içinde nasıl duruyorsun?
D) Çocuğun odasındaki kitaplığa bayıldım.
E) Bu kadar güzel bir sesi ilk defa duydum.

Çözüm:

"durmadan, yaşlı, gürültü, kitaplık" sözcükleri türemiştir. Ancak E şıkında türemiş sözcük yoktur.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad yoktur?

- A) Burada akşamlar, geceler başkadır.
B) Güneş, mutlulukla gülümser bize.
C) İnsanlar var mutlu ve huzurlu her kötülüğe inat.
D) Bayram gelmiş yurdun dört bir köşesine.
E) Sevin, sevin, gülün, en çok da paylaşın!

2. "Güzel" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad görevi üstlenmiştir?

- A) Kendine güzel bir elbise almalısın.
B) Güzel konuş, iyi hisset, mutlu ol.
C) İnsanın güzeli kalbinden belli olur.
D) Bu konuyu çok güzel anlattın.
E) Güzel bir evi olduğunu söylediler.

1-E

2-C

0B040F25

1. Aşağıdakilerden hangisinde yansımadan türemiş bir ad vardır?

- A) Yağmur yağınca elektrik telleri cızırdıyordu.
- B) Çocukların topu; birden patladı.
- C) Dedem bütün gece horladı.
- D) Kapıdan geldiğini düşündüğüm bir tıkırtı duydum.
- E) Bahçedeki köpek durmadan havlıyordu.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, türü bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Bu şerbetlikler, Osmanlı saraylarında sergilendi.
- B) Buraları önceden hep duzluktu.
- C) Yemeklik malzemeleri almak için dışarı çıktı.
- D) Demlikte hiç çay kalmamıştı.
- E) Mutluluk insanın sahip olduklarında saklıdır.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad yoktur?

- A) Aklıma o güne dair hiçbir detay gelmiyor.
- B) Sınıfın havası değişsin diye başka bir konudan bahsettik.
- C) İnsanlar yaşamış yüzyıllar önce burada.
- D) Kimseye sorma, kendin araştır ve öğren.
- E) Ellerini güzelce yıkadıktan sonra oturdu yemeğe.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zaman kavramı taşıyan sözcük, ad görevinde kullanılmıştır?

- A) Bana anlattıklarını bugün neden inkâr ettin?
- B) Yarınımızın nasıl olacağını kim bilebilir ki?
- C) Bugünkü sınav hepimizi çok zorladı.
- D) Çocukken oynadığımız oyunlarda bile merhamet vardı.
- E) Sabahleyin henüz sokakta kimsecikler yokken yürüyüşe çıktım.

5. Bileşik sözcüklerden bir kısmı "ad tamlaması" biçiminde birleşip kalıplaşır.

Aşağıdakilerin hangisinde bu kuralı örneklendiren bir bileşik sözcük vardır?

- A) Boşboğazlığın da bu kadarı yeterdi artık.
- B) Sivrisineklerin tiz sesi onu delirtiyordu.
- C) Kadın, ufak gecekonduşunda mutluydu.
- D) Bu yayınevini ayakta tutmaya çalışıyorlardı.
- E) Eskişehir'in o soğuk havasında saatlerce yürüdü.

6. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerden hangisi soyut anlamlıdır?

- A) Sen hayallerini kimseye anlatma yine de.
- B) Her dersliğin penceresinden cılız bir ışık sızıyordu dışarıya.
- C) Bulutlar ağır ağır geçiyordu gökyüzünden.
- D) Koridorun diğer bir ucundan tanıdık bir ses geliyordu kulağıma.
- E) Toprak kokusu hepimizin ruhuna huzur getirmişti.

BİLGİ

9 - Sıfat (Ön Ad)

İsimleri niteleyen ya da belirten sözcüklerdir. Sıfatlar isimlerden önce gelerek onları sayı, renk, durum, hareket, biçim, yer, işaret ve soru yönlerinden tamamlar; onları niteler veya belirtir. Birkaç sıfat, arka arkaya sıralanarak bir ismi niteleyebilir veya belirtebilir. Sıfatın varlığından bahsedildiği her yerde mutlaka sıfat tamlaması vardır.

A. Sıfat Çeşitleri

Sıfatlar görev ve anlam yönünden, yani kendilerinden sonra gelen isme kattıkları anlam yönünden önce ikiye, sonra daha alt başlıklara ayrılırlar:

a. Niteleme Sıfatları: Varlıkların yapısal özelliklerini ortaya koyan, isimlerin şeklini, durumunu, hareketini, rengini, kısıcası kalıcı özelliklerini gösteren sıfatlardır. Bunlar varlığın nasıl olduğunu bildirir ve isme sorulan "nasıl" sorusuna cevap verir.

b. Belirtme Sıfatları: Varlıkların diğer varlıklarla ilgileri sonucunda aldığı özellikleri belirten, isimleri sayı yönünden tamamlayan; yerlerini işaret eden; özelliklerini belli belirsiz olarak bildiren; onların özelliklerini soran sıfatların tümüne belirtme sıfatları denir. Kendi arasında dört gruba ayrılır.

a) İşaret Sıfatı: Varlıkların bulunduğu yerleri gösteren sıfatlardır. "bu, şu, o, öteki, beriki, böyle, şöyle..." sözcükleri bir isimden önce gelerek onları işaret ettiklerinde işaret sıfatı olurlar. İsme sorulan "hangi?" sorusuna cevap verirler.

b) Sayı Sıfatları: İsimlerin sayılarını, bölümlerini, sıralarını, parçalarını kesin olarak belirten sıfatlardır. Sayı sıfatlarının çeşitleri şunlardır:

- Asıl Sayı Sıfatları: İsimlerin sayılarını kesin olarak belirten sıfatlardır. İsme sorulan "kaç?" sorusuna cevap verir. Örnek: İki öğrenci

- Sıra Sayı Sıfatları: "-nci" eki ya da nokta kullanılarak isimlerin sıralarını, derecelerini belirten sıfatlardır. İsme sorulan "kaçıncı?" sorusuna cevap verir. Örnek: Üçüncü sıra

- Kesir Sayı Sıfatları: İsimlerin, bütünü kaçta kaç olduğunu gösteren sıfatlardır. İsme sorulan "kaçta kaç?" sorusuna cevap verir. Örnek: Yarım ekmek

- Üleştirme Sayı Sıfatları: İsimlerin bölümlere ayrıldığını, bölüştürüldüğünü gösteren sıfatlardır. "-(ş)er" ekiyle yapılır. İsme sorulan "kaçar?" sorusuna cevap verir. Örnek: Beşer elma

c) Belgisiz Sıfat: İsimlerin nicelik yönüyle belirsizliklerini ifade eden, isimlerin sayılarını ve miktarlarını kesin olarak değil, yaklaşık, aşağı yukarı, belli belirsiz bildiren sıfatlardır. İsme sorulan "hangi?" sorusuna cevap verir. "bir, birkaç, birçok, az, çok, biraz, birtakım, bütün, bazı, tüm, her, hiçbir, herhangi bir, kimi..."

d) Soru Sıfatı: İsimlerin niteliğini, herhangi bir özelliğini soran sıfatlardır. Bu sözcüklerin yerine konan sözcükler de sıfattır. Kısacası; soru sıfatları, isimlerin nitelik ve niceliklerini soru yoluyla öğrenmeyi amaçlayan, cevapları da herhangi bir sıfat olan kelimelerdir. "ne, nasıl, nice, ne gibi, ne biçim, kaç, kaçını, kaçır, hangi, ne türlü..."

B. Yapı Bakımından Sıfatlar

Sıfatlar da isimler gibi yapı bakımından basit, türemiş ve birleşik olmak üzere üçe ayrılır:

1. Basit Sıfatlar: Herhangi bir yapım eki almamış ve başka bir kelimeyle birleşmemiş sıfatlardır.

Örnek: Kara bulutlar; İyi dost; kırmızı araba; son mektup

2. Türemiş Sıfatlar: İsim ya da fiil köklerine ve gövdelerine getirilen isim yapım ekleriyle oluşturulmuş sıfatlardır.

Örnek: Kira-lık oda; öl-ü hayvanlar; büyü-k salon; Yıl-lık izin simit-çi çocuk; ev-li insanlar...

3. Birleşik Sıfatlar: Yapısında birden fazla kelime barındıran sıfatlardır.

Örnek: Miras+yedi tipler; bir+takım konuşmalar; Boş+boğaz insanlar; cana+ yakın çocuk...

C. Adlaşmış Sıfat

Bazen kişinin tam olarak bilinmediği ya da niteliğinin vurgulanmak istendiği durumlarda isim söylenmeyip sıfat, ismin yerine geçirilebilir. Bu tür sözcüklere adlaşmış sıfat denir. Adlaşmış sıfatlar niteleme sıfatlarıyla yapılır.

Örnek: "Güçlü insanların üstesinden gelemeyeceği iş yoktur." cümlesinde niteleme sıfatı olan "Güçlü" sözcüğü, "Güçlülerin üstesinden gelemeyecekleri iş yoktur." cümlesinde "insanlar" isminin düşmesiyle adlaşmış sıfat olmuştur.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. (I) Geçmiş yıllar, (II) yitik anılar, (III) eski dostlar, (IV) yorgun bir gök ve (V) bulanık sular kuşatmıştı çevrimi.

Yukarıdaki cümlede numaralanmış sıfatlardan hangisi yapıcı diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

"Eski" sözcüğü basit diğerleri türemiş sıfattır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. (I) Gece, naneli sakız gibi kokuyor. (II) Tüm sokağa sinen bu koku beni çocukluğuma götürüyor. (III) Birçok anı var şimdi. (IV) Ve ben o anılarla söyleşmekteyim. (V) Onlara özlemlerimi anlatıyorum.

Yukarıdaki parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde hem işaret sıfatı, hem belgisiz sıfat kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B

OBA102F5

1. Nitelik bildiren sözcükler ad durum eklerini aldıklarında adlaşırlar.
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kuralı örneklendiren bir sözcük vardır?

A) Uzak yerlerden gelmişti bu çocuk.
B) Üzgün üzgün baktı bana doğru.
C) Bence bu sana daha çok yakıştı.
D) Yukarı kata bakmamış henüz.
E) Buraların insanı soğuğa dayanır.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru anlamı bir sıfatla sağlanmıştır?**

A) Bugün okula gelmediğine emin misin?
B) Hanımefendi hangi evi beğendiniz?
C) Hayat, insanın yüzüne gerçekten ne zaman gülüyor?
D) Kim anlattı ona burada olanları?
E) Ne alacaktı bu küçücük pazardan?

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir ad, birden çok sıfatla nitelenmiştir?**

A) Bozuk, taşlı, kıvrımlı yollardan ilerledik.
B) Yeşil ağaçlar, ovalar, dağlar kaldı aklımızda.
C) Alışılmadık öykülerle karşılaştım bu şirin kasabada.
D) Okuduğum kitapları tozlu raflarda kaybetmek istemedim.
E) Beyaz boyayı kullanırdı en çok resimlerinde.

4. Güzel insandı Adem Amca. Dökülmüş saçları, şişkin göbeği ile dolaşırdı bütün gün mahallede. Üstünde eskimiş bir hırka, rengi atmış bir pantolon...
İnce, kumral bıyıklı hoş bir ağız
Yukarıdaki cümlelerde "bir" sözcüklerinin dışında kaç adet sıfat kullanılmıştır?

A) 6 B) 7 C) 8 D) 9 E) 10

5. *Sıfat tamlamasının sonuna -lı eki getirilir ve meydana gelen birlik bir ismin sıfatı yapılır. Bu yolla oluşmuş birliklere "kurallı birleşik sıfat" denir.*

Kendi gibi bir kardeşi vardı. (I) Sevimli bir çocuk. (II) Gür saçlı, (III) temiz yüzlü, (IV) iyi kalpli bir çocuktu.

Yukarıdaki cümlede numaralanmış söz öbeklerinden hangi ikisi, bu kurala göre oluşmuş bir kurallı birleşik sıfattır?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) II ve IV E) I ve III

6. Tanınmasını sağlayan, kırmızı (I) yanaklarıydı. Bir de buğulu gözleri. Buraları terk etmeden (II) önceki son hâliymiş bu fotoğraftaki. (III) Tanıyanları (IV) sevenleri (V) onu son kez görecektim meğerse.

Yukarıdaki parçada numaralanmış sözcüklerden hangi ikisi adlaşmış sıfat görevindedir?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) IV ve V E) III ve V

7. Onu yarım saattir bekliyordum. Baktım ki yaşlı bir adam bir çocuğu alıp gidiyor. Çocuk, isteksiz hareketlerle debeleniyor. Olanları merak ederek onlara yaklaştım. "Ne yapıyorsun bey amca" dedim. "Bıraksana çocuğu". Yüzüme ters ters baktı. "Sen karışma" dercesine. Çocuk bile şaşırıp usul usul gitti. Yine de içim rahat değildi.

Bu parçada geçen altı çizili sözlerden kaçısı sıfat değildir?

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

8. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde belirtme sıfatı kullanılmamıştır?**

A) Her insanın kendine göre bir hayat görüşü var.
B) Bu öğrencileri niçin buraya topladınız?
C) Yanınıza beşer kişi alarak sahaya gidin.
D) Bugün hava kaç derece olacaktı?
E) Hırslı insanlar başarıya daha yakın oluyorlar.

9. **Aşağıdakilerden hangisinde ikileme sıfat göreviyle kullanılmıştır?**

A) Minik öğrenciler, sessiz sedasız oturuyorlardı.
B) Uçsuz bucaksız gökyüzünde süzüldü bütün uçurtmalar.
C) Elbisesi ışıltı ışıltı parlıyordu.
D) Buraları karış karış bilirim.
E) Denizciler bağıra çağıra konuşuyorlardı.

10. **Aşağıdakilerden hangisinde işaret sıfatı kullanılmamıştır?**

A) Onların dertlerine ortak olmak istedim.
B) Şu duvarların bir dili olsa da konuşsa.
C) O kırık kalbimi gel de tamir et şimdi.
D) Yukarı çıkmak için öteki merdivenleri kullanmalısın.
E) Artık bu davranışlarına bir son vermelisin.

10. SEANS | İSİM TAMLAMALARI

BİLGİ

10 - İsim Tamlamaları

İki veya daha fazla ismin, yeni bir anlam meydana getirecek şekilde birlikte kullanılmasıyla oluşan söz gruplarına isim tamlaması denir. Tamlamalar birden fazla sözcükten oluşsalar da tek bir varlığı, kavramı karşılarlar. "Tamlamayı oluşturan bütün sözcüklerin isim olması gerektiği de unutulmamalıdır." İsim tamlamalarında ilk isme tamlayan ; ikinci isme tamlanan denir. Bu kural iki isimden oluşan tamlamalar için geçerlidir. İkiden fazla isimden oluşan tamlamalarda tamlayan ekinin (-(n)in) görüldüğü en son sözcüğe kadar olan kısım tamlayan geri kalan kısım tamlanan olur.

1- Belirtili İsim Tamlaması: Tamlayan "-ın, -in, -un, -ün" , tamlanan "-ı, -i, -u, -ü" eklerinden birini alır. Zamirler isim tamlamasında görev alabilirler. Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına başka sözcükler (sıfat) girebilir, tamlayan ile tamlanan yer değiştirebilir. Tamlananın sayı veya belgisiz zamir olduğu durumlarda tamlayan "-ın/-in" eki yerine "-den/-dan" eki getirilebilir. (öğrencilerden ikisi - işçilerden bazıları)

2- Belirtisiz İsim Tamlaması: Tamlayan ek almaz. Tamlanan -ı, -i, -u, -ü eklerini alır.

Örnek: Televizyon ünite-s-i; Baba koltuğ-u

3- Zincirleme İsim Tamlaması: En az üç isimden oluşan isim tamlamalarına denir. Tamlayan (-(n)in/ -ın/ -un/ -ün) ekini, tamlanan -ı/-i/ -u/ -ü ekini alır. Zincirleme isim tamlamalarında tamlayan ekinin (-(n)in) görüldüğü en son sözcüğe kadar olan kısım tamlayan geri kalan kısım tamlanan olur.

Örnek: Okul bahçe-s-i-n-in / kenarlar-ı; Edebiyat kitab-ı-n-ın / sorular-ı

Sıfat Tamlaması

Bir ismin rengi, şekli, durumu, sayısı gibi özelliklerini belirten sözcüklere sıfat denir. Sıfatların, isimlerin önüne gelerek onlarla oluşturdukları söz öbeklerine sıfat tamlaması denir. Sıfat tamlaması için mutlaka bir isim ve onu niteleyen - belirten bir sıfatın olması şarttır. Yani isim ya da sıfatlardan birinin olması durumunda tamlamanın varlığı mümkün olmamaktadır. Cümle içinde herhangi bir isme "Nasıl, hangi, kaç, kaçını, kaçar" sorusunu sorup cevap alabiliyorsak orada bir sıfattan dolayısıyla da sıfat tamlamasının varlığından bahsedebiliriz.

Sıfatlar her zaman isimlerden önce gelir. Dolayısıyla sıfat tamlamalarında tamlanan isim, tamlayan ise sıfattır. (Ünvan sıfatları isimlerden sonar gelebilir. Örnek: Ahmet Bey)

Gençken kötü bir hastalık atlatmıştı. (Nasıl bir hastalık? = kötü)

Bu tamlamada ilk sözcük olan sıfat tamlayan, ikinci sözcüğü oluşturan isim ise tamlanan olmaktadır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Aşağıda verilen altı çizili ad tamlamalarından hangisi diğerlerinden farklıdır?

- A) Saçakların altından ilerledim yol boyu.
- B) Sert ayak seslerini duyuyorum.
- C) Hayallerimizin ateşi yeterdi aydınlığa!
- D) Okulumuzun tadilatı sona erdi.
- E) Çocuğun kolu iki yerinden kırılmıştı.

Çözüm:

"Ayak sesleri" belirtisiz isim tamlaması diğerleri belirtili isim tamlamasıdır.

Cevap B

2. Aşağıdakilerden hangisinde hem ad hem de sıfat tamlaması kullanılmıştır?

- A) Bahar geldi. Yeniden yeşerdi umutlar.
- B) Köyün yanından geçen soğuk pınara gitti.
- C) İkimizin şarkısıydı radyoda çalan.
- D) Aylardır gözümde tütüyor sevdan.
- E) Bu sabah şiddetli bir fırtına başladı.

Çözüm:

"Köyün yanı" isim tamlaması "soğuk pınar" sıfat tamlamasıdır.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlayanla tamlananı yer değiştirmiş bir isim tamlaması vardır?

- A) Evlerden birkaçına bakmak istedik.
- B) Sabahın erken saatlerinden beri bekliyordum onu.
- C) Kimsenin bilmediği gerçekleri açıkladı.
- D) Senin yokluğun hepimizi derinden etkiledi.
- E) Eli kapıya sıkışmıştı zavallı çocuğun.

2. Bakıyorsun bir (I) lâlenin içine, (II) siyah bir leke, (III) yanık bir iç, boynu bükük. Kim bilir neler yaşadı (IV) hayat yolunda?

Yukarıdaki cümlede numaralanmış bölümlerin hangilerinde sıfat tamlaması vardır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

1-E

2-C

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde birden çok ad tamlamasına yer verilmiştir?

- A) Gecenin ortasında sokağın sessizliğini bozdu şimşekler.
 B) Uykumun en derin yerinde çaldı telefon.
 C) Sular yükselince anladık her şeyi.
 D) Dünyanın kendisiydi şu yaşananlar.
 E) Nehrin çağlayan suları korkuttu hepimizi.

2. Yürüyoruz (I) yağmurlu bir göğün altında (II) Sulara boğulmuş sokaklarda Bir (III) zamansızlığın tam da ortasında (IV) Annemin varlığının anlamı büyüyor aklımızda (V) Yaşamın eşsiz anlamı giderek küçülüyor onun yokluğunda

Yukarıdaki dizelerde numaralanmış söz öbeklerinden hangisi bir zincirleme ad tamlamasıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (I) Köşedeki otelin bir salonunda toplanmışlardı. (II) Yıllık toplantılarını yapıyorlardı. (III) Aralarında yurt çapında tanınan iş insanları vardı. (IV) Ülkenin en zenginleri buradaydı. (V) Bir rastlantı sonucu ben de onların arasına düşmüştüm. Yukarıdaki parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde ad tamlamasına yer verilmemiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, birden fazla tamlayan bir adı tamlamıştır?

- A) Hep akıl veriyordu insanlar ona.
 B) İnsanın, kendi kararlarının esiri olduğunu bilmesi gerekir.
 C) Dağların, tepelerin ardında da yaşanan hayatlar var.
 D) Cızırtılı radyonun sesi kulaklarını tırmalıyordu.
 E) Onun yumuşak sözleri, huyu herkesi etkiliyor.

5. Sahildeki (I) güneşliklerin (II) arkasına düşen iki (III) ağacın (IV) ortasına (V) çantamı bıraktım.

Yukarıdaki cümlede numaralanmış sözcüklerden hangisi tamlayan durumundadır?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve III
 D) III ve IV E) IV ve V

6. (I) Yaşlı köylü, (II) yolun karşısında, (III) dar bir sokakta, (IV) karanlık bir yerde (V) esnaf lokantasını önermişti. Yukarıdaki cümlede numaralanmış bölümlerden hangisi, diğerlerinden farklı türde bir tamlamadır?

- A) I ve II B) II ve IV C) IV ve V
 D) II ve V E) I ve IV

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad tamlamasının tamlananı bir sıfatla nitelenmiştir?

- A) Gemimiz bir inip bir kalkıyor okyanusun dev dalgalarında.
 B) Küçük gölün kıyısında ördekler yavrularını gezdiriyor.
 C) İhlamur ağaçlarının altında oturduk uzun süre.
 D) Yola döşenmiş taşların arasında çiçekler vardı.
 E) Bayraklar asılmıştı şehrin sokaklarına.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir zincirleme ad tamlamasına yer verilmiştir?

- A) Zamanın acımasızlığı vurur yüzümüze.
 B) Eski evlerin cumbalarında yaşanırdı aşklar.
 C) Soğuk gecelerde sokulurduk dört kardeş birbirimize.
 D) Evlerin perdelerinin rengi süslerdi sokağı.
 E) Kedinin sesiyle geldik kendimize.

9. Benim için burası cennetin bir köşesiydi. Dağların karlı zirveleri, tabiatın güzelliği, nehrin serinliği, bana kimsede olmayan hazineler gibi geliyordu.

Yukarıdaki parçada kaç tane ad tamlaması kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili tamlama, diğerlerinden farklı türde bir tamlamadır?

- A) Şimdi gözlerimin önünden geçiyor tüm hayatım.
 B) Oynaşan bir balık bozuyor durgun suyu
 C) İş tutkusu onu hayata bağlıyordu.
 D) Boğaz üzerinde küçük yelkenliler yarışa hazırlanıyor.
 E) Onlar sahilde, denizin rengini seyrediyor öylece.

TEST 2

10. SEANS: İSİM TAMLAMALARI

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde diğerlerinden farklı bir isim tamlaması vardır?

- A) Gözlerinin içi gülüyordu bugün yaşadıklarını anlatırken.
- B) Turistler şehrin merkezinde alışveriş yapıyordu.
- C) Yaşam sevincini daima içinde yaşatmalısın.
- D) Şu elinde tuttuğu çantada babasının eşyaları varmış.
- E) Ağacın dökülen yapraklarını tırmıkla topladı.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zincirleme isim tamlaması vardır?

- A) Bilgisayar ekranından gözlerini ayıramıyordu.
- B) Çiçekleri kalorifer peteğinin üstüne koymuş.
- C) Odanın perdeleri sürekli kapalıydı.
- D) Uyuyor olmama rağmen telefonun titrediğini duydum.
- E) Sokak köpeği koşar adımlarla geçti önümüzden.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlayanı düşmüş bir isim tamlaması vardır?

- A) Sahafta satılacak kitapları şu tarafa koydum.
- B) Bisikletin gidon boyu ona yüksek geliyordu.
- C) Buralara kadar gelmek Damla'nın fikriydi.
- D) Sokaktan geçerken dükkân kapısının kapalı olduğunu gördüm.
- E) Kardeşini hastaneye mi yatıracaklar?

4. Aşağıdaki isim tamlamalarının hangisi tamlayan tamlanan olarak ayrıldığında, tamlayan durumundaki söz öbeği zincirleme bir isim tamlaması olur?

- A) Edebiyat alanında yapılan çalışmalar bugün istediğimiz noktaya geldi.
- B) Matematik öğretmeninin ders notlarının fotokopisini almak için günlerdir uğraşıyorum.
- C) Edebiyatımızda, Türk şiirinin sesi hiçbir zaman kısılmamıştır.
- D) Şiir kitabının ön sözünde öncelikle annesine şükranlarını bildirmiş.
- E) Yazar, toplum fertlerinin iç sesi olmayı başarabilmelidir.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem tamlayanı hem tamlananı zamir olan belirtili bir ad tamlaması vardır?

- A) Kitaplığın raflarından biri kırılmış.
- B) Bazı insanlar planlı yaşamayı seviyor.
- C) İşçilerden bazıları covid 19'a yakalanmış.
- D) Bunların hiçbirisi ödevini yapmaman için bir sebep değil.
- E) Ayın elemanı seçilince kendine güveni arttı.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim tamlaması zaman zarfı olarak kullanılmıştır?

- A) Bir bahar akşamı rastladım size.
- B) Çiçek tarlasından havalanıverdi kelebekler.
- C) Hazan mevsimi dedim gidişinin adına.
- D) Beklemekten sıkıldı yüreğimin inci tanesi.
- E) Anneanesiyle beraber yaşarken biriktirmiş parasını.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zincirleme isim tamlaması kullanılmıştır?

- A) Sıcak yaz günlerinde annemin yaptığı limonatanın tadı hâlâ damağımdadır.
- B) Sorumluluk bilinci çocuğa erken yaşlarda verilmelidir.
- C) Dolabın tozlu raflarında bulduğum bu mektup, dedemden kalan son hatıraydı.
- D) Hastanenin kapısında herkes doktorlardan gelecek iyi haberi bekliyordu.
- E) Tatil beldelerinin kalabalık nüfusu beni bunaltıyordu.

8. "Sayısız kitabın bulunduğu Beyazıt Kütüphanesi'ni senenin başında Avrupalı araştırmacılar ziyaret etmişler. El yazması kitapları dikkatle incelemişler. İncelemenin sonuç raporunda eserlerin paha biçilemez olduğuna yer vermişler."

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) "Beyazıt Kütüphanesi" belirtisiz ad tamlamasıdır.
- B) "senenin başı" belirtili ad tamlamasıdır.
- C) "El yazması kitaplar" zincirleme isim tamlamasıdır.
- D) "İncelemenin sonuç raporu" zincirleme ad tamlamasına örnektir.
- E) "Sayısız kitap" sıfat tamlamasıdır.

OC110F34

1. Yapılan araştırmalar tuzlu yemeklerin vücuttaki su oranını olumsuz yönde etkilediğini söylüyor.

Yukarıdaki cümlede kaç sıfat tamlaması vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

2. Aşağıdaki sıfat tamlamalarından hangisinin tamlayanı küçültme sıfatı değildir?

- A) Kırmızı ışıklı levhayı kaza alanının hemen arkasına koymuşlar.
B) Arkadaşlarıyla birlikte büyükçe bir ev kiraladılar yaz tatili için.
C) Sarımtırak bir kazak vardı üstünde.
D) Yeşilimsi bir renge boyamışlar duvarları.
E) İrice bir adam karşıdan onlara doğru yaklaşıyordu.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması yoktur?

- A) Ağzınızdan çıkan her sözün sorumluluğunu taşımalsınız.
B) Hayatını planlayamayan oradan oraya savrulur.
C) Merhamet büyük bir güçtür, bazen düşmanı bile dize getirir.
D) Yapacağımız pek çok iş varken boş işlerle uğraşmamız beni şaşırtıyor.
E) Vatanımız bizim tek ve gerçek evimizdir.

4. Bazı sıfat tamlamaları sıfat olan iki sözcüğün arasına "mi" ekinin getirilmesiyle oluşur.

Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde buna bir örnek vardır?

- A) Güzel mi güzel olurdu yaptığı yemekler.
B) Temiz mi temizdi her zaman emektar arabası.
C) İnce mi ince düşünürdü komşumuz Adile Teyze.
D) Geldi mi gitmezdi annemin uzak akrabaları.
E) Sıcak mı sıcak hava bizi oldukça bunalttı.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması yoktur?

- A) Kırık pencereden içeriye yağmur giriyordu.
B) Kütüphane kapısı gıcırdayarak açıldı.
C) Siyah beyaz fotoğraflar daha güzel oluyor.
D) Kocaman yüreğiyle herkesi kucaklayabiliyor.
E) Bu insanlar oldukça uzun boyludur.

6. Aşağıdaki sıfat tamlamalarından hangisinin tamlayanı belirtme sıfatı değildir?

- A) Tüm hesaplarımız alt üst oldu.
B) Bazı insanlar yaptıklarıyla sürekli övünürler.
C) Dar sokaklardan geçmeyi nasıl başardınız?
D) Girdiğim ikinci sınavın sonucunu henüz öğrenemedim.
E) Bu şartlar altında daha fazla burada kalamam.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem niteleme hem de belirtme sıfatı alan bir sıfat tamlaması yoktur?

- A) Onurlu bir yaşamı her zaman tercih ederim.
B) Bazı güzel insanlar tanıdım, sohbetleri ömre bedel.
C) Başarı yolunda atılan her adım bir gün karşılığını alır.
D) Cehaletin karanlığından kurtulmak için kitabın ışığına sığınmalıyız.
E) Kendini aklamak için çok çetrefilli bir yol seçmişsin.

8. Bazı isimler hem niteleme hem de belirtme sıfatı alır.
Aşağıdakilerden hangisinde bunun bir örneği yoktur?

- A) Çalışkan, dürüst ve ahlaklı insan her ortamda sevilir.
B) Güzel bir evi olsun istedi her zaman.
C) Okul idaresi çalışkan iki öğrenciyi ödüllendirdi.
D) Kibirli bir insan etrafındakileri sürekli küçük görür.
E) Beyaz bir kelebek gibiydi o akşam.

9. Aşağıdakilerden hangisinde sıfat tamlaması yoktur?

- A) Eski çerçeveleri onarmak için tamirciye götürdük.
B) Son yarışı bizim takım kazandı.
C) Bu filme kimse gitmemiş.
D) Koltukların büyük yastıkları biraz sorun yaratıyor.
E) Okulun zili buradan duyuluyor.

1. Çiçekdağı derler, var mı zararım
Yâr yitirdim uğrun uğrun ararım
Üç güneydi benim kavli kararım
Beş gün oldu nazlı yârim gelmedi
Yukarıdaki dörtlükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
- A) Halkın konuşma dili kullanılmıştır.
B) 6 + 5 duraklı 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
C) Koşmanın son dörtlüğüdür.
D) Konusuna göre lirik şiire örnektir.
E) Kafiye örgüsü "aaab" şeklindedir.
2. ----, daha çok şiir türünde eserlerin verildiği bir edebiyattır. Kökeni sözlü geleneğe dayanır. Şiirler, saz eşliğinde, irticalen (doğaçlamayla) söylenir. Şiirler işlenen konulara göre, güzelleme, koçaklama, taşlama; biçimlerine göre koşma, mâni, semai, türkü, ninni gibi adlar alır. Dili, halkın konuştuğu sade dildir.
Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
- A) Sözlü edebiyat
B) Halk edebiyatı
C) İslamiyet öncesi Türk edebiyatı
D) Tekke edebiyatı
E) Divan edebiyatı
3. Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet'ten önceki Türk edebiyatı şiirinin özelliklerinden değildir?
- A) Sözlü kültür ürünleridir.
B) Dil yabancı etkilerden uzaktır.
C) Hece ölçüsü kullanılmıştır.
D) Nazım birimi olarak dörtlük kullanılmıştır.
E) İmgelerden ve söz sanatlarından sıklıkla yararlanılmıştır.
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde koşma ve koşuk karşılaştırılırken yanlışlık yapılmıştır?
- A) Her ikisinin de ilk söyleyeni belli değildir.
B) Her ikisinde de dörtlük nazım birimi kullanılmıştır.
C) Her ikisi de saz eşliğinde söylenir.
D) Her ikisinde de halkın konuştuğu dil kullanılır.
E) Her ikisinde de hece ölçüsü kullanılır.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde koşma ile türkü karşılaştırılırken yanlışlık yapılmıştır?
- A) Koşmanın söyleyeni belliymen türküler anonimdir.
B) Koşma divan edebiyatındaki gazelin, türkü İslamiyet öncesi Türk edebiyatında koşuğun karşılığıdır.
C) Koşmada da türküde de hece ölçüsü kullanılır.
D) Koşmalar konularına göre güzelleme, koçaklama, taşlama gibi isimler alırken türküler konularına göre ayrılır türküsü, askerlik türküsü gibi isimler alır.
E) Koşma da türkü de halk edebiyatı ürünüdür.
6. Aşağıdakilerden hangisi masalın özelliklerinden biri değildir?
- A) Mekân unsurunun belirgin olmaması
B) -mişli geçmiş zamanla anlatılması
C) Anonim ürünler olması
D) Millî özellikler taşıması
E) Özellikle çocukların eğitiminde rol alması
7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük somut ad değildir?
- A) Bu ülkenin toprakları son derece verimlidir.
B) Bugün yazdan kalma bir hava vardı.
C) Rüzgârın şiddetiyle ağaçlar devrildi.
D) Sevgi görmedikçe hırçınlaşır insan.
E) Yüzündeki yanarın nasıl olduğunu kimse bilmiyordu.
8. Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde sıfat kullanılmamıştır?
- A) Zararın neresinden dönersen kârdır.
B) Her kapının bir anahtarı vardır.
C) İki cambaz bir ipte oynamaz.
D) Görünen köy kılavuz istemez.
E) İyi olacak hastanın, hekim ayağına gelir.
9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zincirleme ad tamlaması vardır?
- A) Kızıl bir gün batımını izledik beraber.
B) Belediye, kaldırım taşlarını yeniliyor.
C) Caddenin başındaki büyük marketten alışveriş yaptık.
D) Evin ısını aynı tutmak zor oluyor.
E) Kurtuluş Savaşı, bir milletin onur mücadelesidir.

0C790802

1. Yokuş bülbül yuvası
Mamalar pişirir hanım ninesi
Yavrum yesin büyüsün
Hem büyüsün hem yürüsün
Bu dördlüğün nazım şekli aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Mâni B) Ağıt C) Koşma
D) Ninni E) Koşuk
2. Aşağıdakilerden hangisi sözlü Türk edebiyatının özellikleri arasında yer almaz?
- A) Ürünlerin ilk söyleyeni belli değildir, anonimdir.
B) Dil, yabancı etkilerden uzaktır.
C) Genellikle yarım kafiye kullanılır.
D) Ölçü, hece ölçüsüdür.
E) Nazım birimi beyittir.
3. Keldin esin esneyü
Kadka tükel osnayu
Kirdi bodun kasnayu
Kara bulıt kükreşür
(Rüzgâr eserek geldi
Kar tipiye benzedi
Halk titreyerek evlere girdi
Kara bulutlar görülüyor)
Yukarıdaki dördlük için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
- A) Eski Türkçenin özelliklerini taşır.
B) Konusu doğadan alınmıştır.
C) 7'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
D) Nazım birimi dördlüktür.
E) Genellikle yabancı kökenli kelimeler kullanılmıştır.
4. Belirtili isim tamlamalarında kimi zaman tamlayan düşebilir.
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlayanı düşmüş bir belirtili ad tamlaması yoktur?
- A) Dekorasyonu bence güzel tasarlanmış evin.
B) Anısı hiçbir zaman bizde solmayacak.
C) Mutfakta eşyaları kaybolunca çok sinirlenir.
D) Diploması koyduğu yerde değilmiş.
E) Arabası yolda bozulunca onu çektiirmek zorunda kaldı.

5. I
Tümen çiçek tizildi
Bükünden ol yazıldı
Ökünç yatıp üzildi
Yirde kopa adrışur
- II
Bahar gelir, tabiata can gelir
Çağlar pınar, ovalara kan gelir
Yürekler; sevinç, neşe, şan gelir
Gülleri dirilir Karacoğlan'ın
Yukarıdaki dördlükler sırasıyla hangi şiir türlerine örnek oluşturmaktadır?
- A) Ninni - türkü B) Koşuk - mâni
C) Sagu - koşma D) Koşuk - koşma
E) Koşma - türkü
6. Aşağıdakilerden hangisinin bir masalın döşeme bölümünden alındığı söylenemez?
- A) Pireler berber iken develer tellal iken...
B) Padişah sarayında bekleyedursun, kervana eşkıyalar saldırmış.
C) Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde...
D) Vay ne köşe bu köşe! Dil dolanmadan ağız varmaz bu işe; bu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi
E) Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler top oynarken eski hamam içinde...
7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde topluluk adı vardır?
- A) Sokakların en masum sahipleriydi hayvanlar.
B) Sabah olunca çözülecek bütün sorunlar.
C) Çoban sürüsünü dağlarda gezdirdi aylarca.
D) Koca çınar birer birer döktü yapraklarını.
E) Havalarda ısınmasıyla tomurcuklandı ağaçlar.
8. I. Her sonbahar gelişinde senin hayalini yaşarım.
II. Yemyeşil ormanlara bir balıkçı kayığının girdiğini hayal ettim.
III. Düşüncelerin yolculuğu başlar gecenin karanlığında.
IV. Senin azmin belirler gelecek günleri.
V. Keskin bir zekânın ürünüdür bilmeceleler.
Yukarıdaki numaralı cümlelerin hangisinde hem sıfat hem de ad tamlaması bir arada kullanılmamıştır?
- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. ---- denilen sürek avları ve ---- adı verilen birlikte yenilen büyük yemekler sırasında söylenen lirik doğa şiirleridir. ---- eşliğinde söylenir. Halk şiirindeki ---- nazım biçimine benzer.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) Kam - yağ - Saz - koşuk
- B) Baksı - şölen - Kopuz - sagu
- C) Yağ - destan - Saz - koşma
- D) Sığır - şölen - Kopuz - koşma
- E) Şölen - sagu - Saz - sav

2. Türk Halk edebiyatı nazım şekli ve türüdür. Diğer halk şiiri türlerinden ezgisiyle ayrılır. Genellikle anonimdir. İsimleri bilinen saz şairlerinin söyledikleri de giderek halka mal olmuştur. Genellikle hece vezninin 7, 8 ve 11'li kalıplarıyla kıtalar hâlinde söylenir. Her kıta asıl sözlerin bulunduğu bend ile nakarattan meydana gelir. Nakarat her bendin sonunda tekrarlanır. Bu kısım bağlama veya kavuştak diye de bilinir. Bir yöreden diğer bir yöreye şekli ve söyleniş biçimi değişerek geçebilir. Ezgilerine, konularına ve yapılarına göre isimlendirilebilse de kesin olarak bir grupta yapma olanağı yoktur. **Bu parçada aşağıdakilerden hangisinden söz edilmektedir?**

- A) Türkü
- B) Semai
- C) Ağıt
- D) Mânî
- E) Güzelleme

3. Alp Er Tunga Öldü mü
Dünya sahipsiz kaldı mı
Korkak öcünü aldı mı
Şimdi yürek yırtılır
Yukarıdaki dördlük için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Eski Türkçenin özelliklerini taşır.
- B) Konusu ölümdür.
- C) 7'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
- D) Yarım uyak kullanılmıştır.
- E) Koşma nazım biçimine örnektir.

4. Masal kahramanları ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Genellikle özel adları bilinmez; kral, prenses, çoban gibi ünvanlarla anılırlar.
- B) Dev, peri, ejderha gibi gerçek dışı varlıklar kahraman olabilir.
- C) Masalların sonunda genellikle iyiler kazanır.
- D) Kahramanlar günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz sıradan insanlardır.
- E) Tip özelliği gösterirler.

5. Değişir yönü rüzgârın
Solar ansızın yapraklar;
Şaşıır yolunu denizde gemi
Boşuna bir liman arar;
Gülüşü bir yabancının
Çalmıştır senden sevdiğini;
Yukarıdaki dördlükte altı çizili isimlerden hangisi, soyut - somutluk yönüyle farklıdır?

- A) rüzgârın
- B) yapraklar
- C) şaşıır
- D) gemi
- E) liman

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtili isim tamlaması kullanılmıştır?

- A) Sınıf mevcudunda eksilmeler var.
- B) Burada sulak araziler çoğunluktadır.
- C) Öğrenci evlerine ev sahipleri çok zam yapmış.
- D) Bilgisayarın ekranı birden karardı.
- E) Bu yıl sınıf sıraları değişecekmiş.

7. (I) Baharın habercisidir cemreler. (II) Havaya, toprağa, suya düşen düşsel bir kavramdır. (III) Baharın ilk çiçeğini de cemreler belirler. (IV) Kır çiçekleri çıkar önce çimenlerin arasından. (V) Sarı, yeşil, mor bahar çiçekleri.
Yukarıdaki parçada numaralanmış cümlelerden hangisinde "ad tamlaması" yoktur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V